

KLIC TRIGLAVA

NEVARNOSTI ZA JUGOSLAVIJO
V LETU 1970.

368
JANUAR 1970

Ob 'Ekumenskem tednu' 18.-25. 1. '70

Od našega sodelavca

Intervju, ki ga je imel urednik zagrebškega GLASA KONCILA z najmlajšim pravoslavnim episkopom, marčanskim škofom dr. Danilom Krstićem, in je bil objavljen v listu 9. novembra 1969, je povzročil v Sloveniji razburjenje, presenečenje, razočaranje in celo namigovanje, da so ta intervju Hrvati objavili namerno, da bi dokazali, da se s Srbi res ne da delati. To ugotavlja Jože Vesenjaki v letošnji prvi številki DRUŽINE (11. januarja), vendar pa na vsebino izjav omenjenega episkopa ne gleda tragično. On je celo mnenja, da je ta intervju odn. episkopova izjava potisnila stvari naprej, ker postavljena vprašanja zahtevajo odgovorov in nadaljevanje z obeh strani. Ne samo to, ampak bo prav to prisililo tudi vodstvo pravoslavne Cerkve, da bodo vse te probleme razložili slejkoprej tudi svojim lastnim vernikom. Za razliko od katoliške Cerkve, kjer so tozadevna stališča jasna in izdelana, zlasti še po sprejemu odloka o ekumenizmu na II. Vatikanskem koncilu, te enotnosti ni v pravoslavni Cerkvi. Pravoslavne Cerkve so samostojne in aplikacija pravoslavnih načel je dokaj različna v življenju cerkve in ljudstva. Tudi posamezni teologi zastopajo večkrat zelo različna mnenja. Znani kanonist Milaš na primer govori drugače. Vesenjaki tudi dodaja, da 'pravoslavni bratje ne bodo mogli teh in sličnih vprašanj reševati le s ponosnim trkanjem na svoje pravoslavne prsi, ampak bodo morali ta verska vprašanja podrobno obrazložiti in nanje dati odgovor; ne morda katoličanom, če tega ne želijo, ampak svojim ljudem, ki bodo hoteli odgovor. Težko se bo postaviti na tako ekskluzivno stališče, ko ves svet misli drugače, ko teži k edinosti. Težko bo nekaj trditi, za kar morda ne bo prepričljivih dokazov. Zlasti pa bo težko suvereno proglašati za resnico nekaj, kar bodo drugi pravoslavni bratje prav tako resno in prepričljivo zavrnili', kar se utegne že pokazati na prihodnjem vsepravoslavnem koncilu.

Omenjeni intervju je takole potekal:

- Papež in cela kat. Cerkev priznavajo pravoslavnim škofom, da imajo nepretrgano apostolsko nasledstvo in so tako po zakramentu sv. reda pravi škofje. Ali pravoslavni mislijo isto o katoliških škofih?

+ Na to pravoslavna cerkev ne gleda juridično. Za nas apostolsko nasledstvo ni samo obred, ki se ohranja skozi veke. To je samo minimum. Odločilna je nespremenjena in nespremenljiva apostolska vera kot vsebina tega obreda. Mi rimokatoličanom, starokatoličanom in anglikancem priznavamo, da imajo nasledstvo v pomenu zgodovinske kontinuitete tega dejanja in tudi zaradi tega, ker spoštujejo od Kristusa v treh stopnjah ustanovljeno hierarhijo (episkop, duhovnik, diakon), česar protestanti nimajo. Toda med našimi teologi se razpravlja, ali rimokatoliško in anglikansko pojmovanje tega obreda zadostuje, ali je takšno, da bi pravoslavna cerkev episkope mogla priznati kot sebi v vseh funkcijah enakopravne. To je zelo težko na kratko povedati.

- Ali mislite, da so katoliški duhovniki veljavno posvečeni, da imajo pravi zakrament svetega reda?

+ Pri nas se o tem popolnoma drugače misli. Mi se držimo starega pojmovanja sv. Ciprijana Kartaginskega, da je namreč ena in vidna cerkev ločena od herezije. Kdor odpade od cerkve, nima tudi svetih skrivnosti več. Sv. Avgustin je pa nasprotno menil, da morejo tudi heretiki imeti zakramente, vsaj krst, da pa nimajo od njih milosti.

- Ali pri vas razlikujete med krivoverstvom (herezijo) in razkolom (shizmo)?

+ V strogem pomenu pravzaprav ne, ker je shizma korak k hereziji, greh zoper ednost cerkve. Vendar se pri shizmatikih, ki so se ločili iz zgodovinskih in političnih vzrokov, ravna bolj blago, kadar se jih sprejme nazaj, kakor pri heretiki, ki so se ločili iz dogmatičnih vzrokov.

- Ali pravoslavni mislijo, da so katoličani veljavno krščeni?

+ To je odvisno od dveh tradicij v pravoslavni cerkvi, ki sta strogost in usmiljenost. Zmeraj je tudi treba upoštevati sleherni posamezni primer. Pravoslavna cerkev katoličanu, ki prestopi vanjo, navadno podeli samo sveto potrjenje.

- Ali tudi tistemu, ki ga je že birmal katol. škof?

+ Da, zato ker je miropomazanje znamenje pravoslavne episkopata, ki je edini porok edinosti.

- Ali bi vi katoliškega duhovnika, ki bi prestopil k vam, vnovič posvetili za duhovnika?

+ To je odvisno od posameznega primera in od osebnosti episkopa, ki bi ga sprejel. Preiskujemo motive in ne sprejemamo takih, ki bi prestopili samo radi ženitve.

- Ali se pravoslavni vernik, ako se nahaja v smrtni nevarnosti, na primer, ko umira v bolnišnici, pa nima blizu pravosl. duhovnika, sme izpovedati katoliškemu duhovniku in od njega sprejeti sveto obhajilo?

+ Za nas obstajajo zakramenti samo v pravoslavni cerkvi. Tega vprašanja sploh ni moč postavljati.

- Ali je to uradno stališče vaše cerkve?

+ To je davna praksa. Nikoli se ni postavljalo to vprašanje. Evharistija je najvišji pečat edinosti v veri. Kdor ne izpoveduje pravoslavne vere, ne more dobiti obhajila od pravoslavnega svečenika, tudi ne more pravoslavni izven svoje cerkve prositi za obhajilo.

- Toda če pravoslavni umira in ni v bližini pravoslavnega duhovnika?

+ Tudi tedaj ne, nikoli, ker bi s tem zapustil pravoslavna cerkev.

- Toda če mu katoliški duhovnik v takem primeru poudari, da ga s tem ne sprejema v katoliško cerkev, temveč mu samo nadomešča njegovega duhovnika?

+ Za nas nihče v obhajanju ne more zamenjati pravoslavnega duhovnika.

(Dalje na 7. strani) ●

LONDON, 10. JANUARJA 1970.

LETO XXIII. ŠTEV. 368.

POMOČ

KAJŠNA naj bi bila pomoč nerazvitim in kaj naj bi bila - miloščina, prostovoljni prispevek za razvoj, davek na izobilje ali plačilo, ki nerazvitim pripada po pravici - je vprašanje, ki se postavlja v svetu na splošno, a nas kot Slovence zanima predvsem omejeno na Jugoslavijo. Tako v svetu kot v posameznih državah, ki se mučijo z velikimi razlikami v razvoju, je vprašanje še nerešeno. Nerešeno je tudi v Jugoslaviji, čeprav se baha s socializmom in bratstvom in enotnostjo med narodi in narodnostmi. V proračunski razpravi v zvezni skupščini je spet mimogrede prišlo na dan (gl. Od meseca do meseca). Pri tem je bosanski poslanec Dugonjić razodel nekaj misli, ki jih v skrajni obliki lahko povzamemo takole: Dolžnost razvitih je, da dajejo, in pravica nerazvitih je, da jemljejo, ne da bi se jim bilo treba zahvaliti. Kaj nerazviti store z denarjem, se tiče le njih samih. Vsako vmešavanje ali kakršenkoli pogoj bi pomenil kratenje pravic in svobode.

V tej obliki spominjajo ti pogledi na staro načelo: Kar je tvoje, je moje, kar je moje, te pa nič ne briga. V civilizirani družbi tako načelo ni sprejemljivo. Tudi bosanskega poslanca bi moral kdo poučiti, da nima prav. Toda odnosi med republikami so tako kočljivo vprašanje, da se ga naravnost nihče ne upa lotiti, ter se je zato tudi tokrat kriva vera izmuznila brez poprave. Nesmisel je namreč trditi, da nerazvitim pripada nekaj, kar niso pridelali in za kar se niso sami potrudili. Kot kristjani mislimo, da jim razvitejši iz ljubezni do bližnjega morajo nekaj dati, da jim pomagajo k hitrejšemu razvoju. Gospodarski računarji bodo videli v pomoči nekaj koristi. Družbeni računarji se bodo s pomočjo zavarovali pred nasilnimi pretresi. V samoupravnem socializmu, ki temelji na delitvi po delu in nekakšni korporativni sebičnosti, za pomoč ni ne pravega nagiba ne pravega opravičila. Zakaj naj bi slovenski zaslužek šel v Bosno ali Črno goro, če ga tam niso zaslužili? Jugoslovanski komunisti so na pomoč poklicali družbeno solidarnost, ki je krščanska ljubezen do bližnjega v drugi obleki in brez nebeškega blagoslova. Pomoč nerazvitim je zmeraj povezana z нравnimi merili, pa naj bo ljubezen ali solidarnost ali pa celo računarstvo.

Ko smo zapisali, da nerazviti nimajo nikakršne pravice do pomoči, a da imajo razvitejši dolžnost, da jim

pomagajo, smo torej zavzeli etično stališče, ki je sicer krščansko, a neverjetno podobno tudi socialističnemu. Rato Dugonjić je kršil načela samoupravljanja. Kršil je tudi načela razuma. Nobenega smisla namreč ni, da bi dajali pomoč nerazvitim, ki nerazvitim ne bi pomagala, ker bi jo zapravili za nepotrebne zadeve. To vendar pričajo številne politične tovarne širom - predvsem nerazvite - Jugoslavije. Denarja ni na pretek. Tudi Slovenci si morajo neke pritrpati, če naj prispevajo za nerazvite predele. Brez slabe volje si bodo pritrkali le, če bodo videli, da se denar, poslan nerazvitim, oplaja in jim pomaga pri razvoju. Jugoslovanska pomoč nerazvitim bi morala počivati na zelo konkretni osnovi in bi morala biti usmerjena na najvažnejša področja. Važno je, da imajo vsi otroci dobre šole, ker brez šol ni napredka in je vzgoja pogoj za gospodarsko rast. Važno je, da imajo vsi ljudje osnovno zdravstveno zaščito. Važno je, da imajo možnost poštene zaposlitve. V te tri smeri naj bi bila usmerjena pomoč nerazvitim. Naj bi bila dobro merjena in prav tako dobro nadzorovana, da ne bodo z njo postavljali spomenikov ali dvoran, odnosno izplačevali politične pokojnine ljudem, ki bi po vseh normalnih evropskih merilih lahko delali še najmanj dvajset let. Namen in smisel pomoči naj bo, da bodo ljudje z lastno prizadevnostjo mogli hitreje in učinkoviteje doseči boljše življenje.

Če bi bilo tako, bi odpadli marsikateri slovenski pomisleki in zabavljanje, da južni bratje živijo od naših žuljev. Še več pomislekov in zabavljanja bi odpadlo, če bi bili računi čisti in vsem razvidni. Ob cestnih protestih je še enkrat prišlo na dan, da je državna tajnost, koliko Slovenija pošilja v zvezne blagajne. Socialistična Jugoslavija je s tem spet pokazala, da ni demokratična. Tudi drugod imajo separatistična gibanja. Na Škotskem, na primer, Toda v Britaniji separatistov ne zatirajo, jih tudi ne psujejo, niti jih ne skušajo udušiti s sentimentalnimi pozivi k bratstvu in edinstvu ali pa zastrašiti z grožnjami izdajalcem in razdiralcem. Proti koncu oktobra so v finančnem ministrstvu v Londonu izdelali poskusni škotski proračun. Po londonskih številkah, ki so jim vneti škotski nacionalisti sicer oporekali, a bolj s srcem kot z razumom, bi se življenjska raven na Škotskem precej znižala, če bi se Škotska odcepila od Britanije. Davki bi morali biti večji in zaslužek bi bil manjši

Vse številke so bile jasno in razumljivo podane. Vsak jih je lahko sam preveril in preračunal. Tako se dela. Tudi v Jugoslaviji bi se morali otresti skrivnosti, ki skrivajo bodisi nesposobnost in nedemokratske poglede, bodisi preračunano izkoriščanje pridnejšega in podjetnejšega v

korist manj sposobnega in lenega, - ali pa oboje. Samo odkrito, javno razpravljanje o tem bolečem vprašanju, z objavo vseh razpoložljivih statistik in informacij, lahko zadovoljivo reši ta problem - za tiste, ki dajejo, za tiste, ki sprejemajo, - za vso skupnost.

UREDNIŠTVO.

TORONTSKI KONGRES H.S.S.

V decembrski številki KLICA TRIGLAVA je bil objavljen komentar h kongresu Hrvatske seljačke stranke, ki se je vršil lani v poznem poletju. Kdorkoli je spremljal poročila o kongresu v strankinem in drugem tisku, je mogel opaziti odsotnost nekaterih oseb, ki so ne dolgo tega igrale vidno vlogo v tej stranki, kot na primer dr. Pešelj, Ilija Jukić, dr. Dinko Šuljak, Božidar Vučković, Stjepan Gaži. Vsekakor ni presenetilo, da na kongresu ni - razen Bogdana Radice - sodeloval noben drug politično izrazit Hrvat, ki ni član HSS.

Ko sem decembra videl g. Jukića v Londonu, sem mu dejal, da bi bilo po mojem mnenju bolje, če bi tako on kot drugi šli na kongres, češ da bi to hrvatski stvari prej koristilo kot škodilo. Smatral sem, da bi kongres težko ignoriral prisotnost večje skupine ljudi, ki se strinjajo z načeli HSS, ki pa stoje v opoziciji sedanjemu predsedniku odn. njegovi politiki. Nazadnje so bili na kongres povabljeni vsi Hrvati, ki sprejemajo osnovna načela Hrvatske seljačke stranke. Z večjo skupino bi bilo težko zaigrati tako burko, brez poraznih posledic za demokratičen značaj in javni ugled Hrvatske seljačke stranke in njegovega predsednika, kot se je to zgodilo s posameznikom, namreč dr. Dinkom Šuljkom, ki so ga na pričetku vsi prijatelji pristrčno pozdravljali, potem pa kot na ukaz z Olimpa začeli bojkotirati. (Dr. Šuljak je bil na precej odbijajoč način izključen iz stranke leta 1966, ko je javno kritiziral predsednika dr. Krnjevića.) Nazadnje je menda vsak demokratičen strankin kongres sklican tudi za to, da se na njem preventilirajo vsa strankina vprašanja, in da tam lahko tudi opozicija pove svoje mnenje. S to mojo pripombo se pa ni strinjal g. Jukić. Vztrajal je pri tem, da bi nekaj ljudi ne imelo nobenega vpliva na kongres. Ker se s tem nisem strinjal, in ko je že KLIC TRIGLAVA objavil ugoden komentar posebnega dopisnika o kongresu, sem povabil g. Jukića, da pove o tem kongresu svoje mnenje v posebnem članku za KLIC TRIGLAVA, kajti mnenja sem, da mora nas Slovence, kot sosede Hrvatov, mnogo bolj zanimati, kaj se dogaja pri Hrvatih, kot je to bilo doslej. Zlasti še, ker sem prepričan, da bi morali agresivni srbski činitelji vedno dvakrat premisliti kako svojo odločitev, če bi vedeli, da imajo v gotovih politično bistvenih vprašanjih jugoslovanskega sožitja proti sebi strnjeno slovensko-hrvaško demokratično fronto.

G. Jukić je to povabilo sprejel in napisal omenjeni članek, ki ga objavljamo spodaj. Sledeč tradiciji KLICA TRIGLAVA, da vedno čuje obe plati zvona, bomo seveda radevolje objavili tudi morebitni odgovor dr. Krnjevića ali kateregakoli vodilnega člana HSS, ki se z izvajanjem g. Jukića ne bi strinjal.

Urednik.

* Vesel sem bil, da se je v Torontu sestal kongres delegatov HSS v svobodnem svetu, ker je vedno dobro, da se naši ljudje sestajajo in razpravljajo o tem, kako najbolje podpreti borbo svojega naroda za svobodo in svojo svobodno državo, četudi nisem bil za take vrste sestanka. Predobro vem, da na takšnih kongresih ni mogoče resno razpravljati niti o enem vprašanju, kaj pa šele o celokupnosti današnjega težavnega položaja, v katerem se nahaja hrvatski narod. Že pred svojo knjigo 'Pogledi na prošlost, sadašnjost i budućnost hrvatskog naroda', v njej in pozneje, sem predlagal, da se sestane 20 - 30 glavnih ljudi HSS v svobodnem svetu, da ostanejo skupaj vsaj 8 dni, da ves ta čas posvetijo vsestranskemu pretresanju da-

našnjega položaja hrvatskega naroda in da nato sprejmejo delovne sklepe, po katerih bi pristaši HSS v svobodnem svetu podprli borbo svojega naroda, da čimprej in s čim manjšimi žrtvami pride do svoje svobode in do svoje države. Takšna dolga razprava bi naj vsebovala naslednje: pregled vseh obvestil iz domovine o stanju njihovega naroda v vsakem pogledu in o stanju komunističnega režima z vseh vidikov; kako bi bilo za narodni dobrobit možno najbolje izkoristiti slabosti in razkrajanje tega režima; na katerih straneh svobodnega sveta bi morali iskati pomoč in zavezniške svojemu narodu; s katerimi političnimi silami in sindikalnimi organizacijami naj iščemo stikov in sodelovanja; kakšno stališče naj zavzame hrvatski narod do srb-

skega in slovenskega naroda in do ostalih narodov Jugoslavije, in kakšno stališče do hrvaških komunistov in do drugih hrvatskih političnih skupin; da pretrse, katere mednarodne silnice delujejo v prilog borbe hrvatskega naroda in katere proti njegovim težnjam; kako da se vključimo v prve in kako bi naj preprečili druge; kakšno taktiko in strategijo naj uporabljamo v borbi in kakšno propagando; kako priti do najbolj nujnih finančnih sredstev za razvoj sistematične akcije doma in zunaj, kako bi najuspešnejše organizirali zveze z ljudmi doma, in na koncu, da si to ni niti najmanj važno, kakšna naj bo vsebina glavnih političnih napotil domov in kateri ljudje naj bodo odgovorni za področja ene ali druge aktivnosti v posebnem odboru, ki bi ga bilo treba ustanoviti, da bi vodil to akcijo, in kateri trije ljudje naj bi imeli vrhovno nadzorstvo nad vsemi takimi aktivnostmi in bili zato poučeni v najbolj občutljivejši tajnosti takega delovanja.

Rekel sem prijateljem v USA in Kanadi, ko smo zvedeli za sklic kongresa, da na njem ne bo razpravljano niti eno važno vprašanje, ker da bo kongres splahnel v zdravljice in panegirike enih in drugih ter govorance brez kakršnekoli zveze z današnjim stanjem doma in v svetu. In prav to se je zgodilo. Kongres ji dobro opravil niti enega posla, ki bi ga moral. Vse to bi moglo biti mnogo bolje opravljeno na ožjem sestanku, ki sem ga predložil, ki pa bi poleg tega tudi mnogo manj stal; in to ni majhna stvar pri pomanjkanju sredstev za najbolj kričeče potrebe. Odgovornosti za to ne nosijo pristaši niti delegati HSS. Ti bi sijajno opravili svoje narodne in strankarske dolžnosti. Odgovornost pada samo na dr. Krnjevića, ki boluje na tem, da ga stalno hvalijo kot genialnega politika, pa se je zato tudi odločil za bombastični naziv samega kongresa. Dr. Krnjević neprestano zahteva neomejeno zaupanje, katerega je hrvatski narod dajal Stjepanu Radiću in Vladku Mačku, ko je bil dr. Krnjević glavni tajnik HSS. Jaz bi bil gotovo prvi med pristaši HSS, ki bi mu iskreno dal tako zaupnico, če ne bi po opazovanju njegovega slabega dela polnih 25 let prišel do zaključka, da je takšno njegovo delovanje od časa emigrantske vlade v Londonu pa do današnjega dneva prineslo hrvatskemu narodu veliko škode in da bo njegova sedanja politika, če bo to odvisno od nje, zapeljala hrvatski narod v novo nesrečo, enako hudo, kot je bila ona, v kateri se je znašel hrvatski narod tekom minule nesrečne vojne.

V že omenjeni knjigi sem omenil, kako je Stjepan Radić živo priporočal pristašem HSS in svojemu nasledniku, naj za nobeno ceno na vodijo politične borbe tako, da bi ta privedla do državljanske vojne med Hrvati in Srbi, in kako preroško je napovedal strahoto take vojne, če bi do nje prišlo. Vladko Maček se je zelo vestno držal duha tega priporočila svojega velikega predhodnika, ko je vodil borbo hrvatskega naroda za ostvarjenje njegovih stoletnih sanj: svobodna hrvatska država, osnovana na načelih demokracije in človečnosti. Če bi dr. Krnjević sledil duhu politike Stjepana Radića in Vladka Mačka, bi se v Londonu

pokazal kot konstruktiven državnik in bi uspel na veliko ublažiti hrvatsko narodno katastrofo ob koncu vojne kot tudi nesrečo ostalih narodov Jugoslavije. Toda, na nesrečo, je njega zapeljal na stranpot njegov ozki šovinistični duh, in je že sredi vojne izpadel skupaj z drugimi politikami iz vlade, s čimer je izgubil vse možnosti, da vpliva na zaveznike, da ti ne bi sprejeli politiko brezpogojne pomoči Titu, ki je stala vse narode Jugoslavije ogromno žrtev in jih končno pripeljala pod strašno komunistično strahovlado pod katero se še zdaj nahajajo. Trditev v njegovem 'zgodovinskem' govoru, da so bili samo srbijanski politiki nesposobni v londonski vladi, je popolnoma brez osnove. V svojem govoru je rekel, da ga je sram zaradi nesposobnosti, ki so jo pokazali srbijanski politiki v tisti odločilni dobi. Na to jaz izjavljam, da me je enako sram nesposobnosti, zgrešenih ocen zavezniške politike in nepoštenih spekulacij, ki so jih v Londonu pokazali tako srbijanski kot hrvaški politiki: Krnjević, Šutej in Šubašić. Razloge za to svojo izjavo bom podrobno navedel v svoji novi knjigi, ki bo v angleščini izšla v New Yorku čez nekaj mesecev.

POSLEDNJA PRILOŽNOST?

Če bi dr. Krnjevića prevzemal Radić-Mačkov duh, potem ne bi njegov 'zgodovinski' govor jasno kazal na zmedenost v njegovi glavi in zaprepaščujočo plitkost in naivnost njegovih misli. Potem ne bi v govoru molče prešel preko vseh problemov, od katerih srečne rešitve je odvisna bodoča velika sreča hrvaškega naroda, ki pa more postati tudi velika nesreča, če usmerimo to rešitev v nesrečno smer. V tem primeru bi dr. Krnjević opozoril hrvatski narod, kakšne smrtne nevarnosti mu še prete in mu bodo pretile vse dotlej, dokler z ostalimi narodi Jugoslavije ne postane član evropske demokratske skupnosti in ne pride pod okrilje njene zaščite. Ko lahko tako pride v vprašanje velika priložnost hrvatskega naroda in vseh ostalih narodov Jugoslavije, da pridejo do svojih svoboščin, morda celo kmalu, potem je treba najprej misliti, kar je najbolj važno: kako delati, da te priložnosti ne izgubimo. Samo rešitev te priložnosti je sposobna zavarovati srečno rešitev vseh problemov, ki tarejo danes s Titom in bodo mučili jutri brez Tita vse narode Jugoslavije. Dr. Krnjević bi moral predložiti svojemu narodu, da se skupaj z ostalimi narodi nahaja na prelomnici, ko bo ponovno padel pod rusko oblast ali pa bo končal v naročju Zapada. Poudariti bi moral, da je prehod Hrvatske in ostalih republik Jugoslavije pod okrilje Zapada vrh razvoja, ki omogoča njegovo srečo in njegov srečni napredek v bodoče; zato mu morajo biti v celoti podrejena vsa ostala vprašanja. Da bi pa to bilo mogoče doseči, bi moral očrtati svojo politično linijo tako, da bi se pod njeno zastavo mogli zvrstiti vsi tisti, ki zunaj žele podpirati to politiko, svojemu narodu doma, in predvsem pristašem svoje stranke, bi pa priporočil, da iskreno podprejo vse tiste elemente v Jugoslaviji, ki zahtevajo prave reforme in način, kako bi bilo moč to

politiko uresničiti. Čisto nič ne bi bilo potrebno odrekati se programu svoje stranke, ker bo ta program ostal še naprej globoko v hladilniku, ako padejo hrvatski narod in ostali narodi Jugoslavije pod Rusijo. Šele tedaj, ako in kadar bi vsi prišli pod okrilje Zapada, bi lahko prišel do izraza tudi program HSS in bi mogli v varnosti preiti k reševanju občutljivih vprašanj, ki razdvajajo Hrvate in Srbe in ki se postavljajo med ostale narode Jugoslavije; šele tedaj, ko bi mogli tudi računati na prijateljsko posredovanje Zapada, da ta vprašanja rešimo brez tveganja, da pri tem izgubimo važne dele svojih narodnih ozemelj v korist pohlepnih sosedov in da se poleg tega ponovno in zastonj izkrvavimo.

PET MINUT PRED TITOM...

V naši domovini so danes znova postavljena vsa ta vprašanja in obnovljeni vsi mogoči spori. Niti malo ni potrebno zaostrovanje jih od zunaj. Nasprotno, utrujenim in razdraženim ljudem doma je treba pošiljati pozive na pomiritev in osveščenje, kako bi mogli v mirnejšem ozračju in upoznani s pravimi pogoji svojega narodnega položaja in za pridobivanje svojih svoboščin kreniti na pot, ki jih edina more pripeljati v srečno bodočnost. Niti ene države na svetu ni s tako zapletenimi in težavnimi problemi kot je to danes Jugoslavija. Zašla je tudi v ostro krizo glede odnosov med samimi narodi, poleg zelo resne moralne, socialne, ekonomske in politične krize, pa tudi krize v pogledu njene mednarodne varnosti. Tito se vrti v tem položaju kot pes okoli svojega repa, zmerjajoč vse in vsakogar, ničesar pa ne podvzame stvarnega, da bi ozdravil to bolešno stanje. Takšno njegovo zadržanje vznemirja tudi njegovega najbližjega prijatelja Miroslava Krležo. Ta je lani pomladi tole napisal: 'Vsaka doba kulta osebnosti išče takó ravnotežja, kot ga išče v cirkusu akrobat na vrvi; samo en korak v levo ali v desno pomeni padec v prepad...' Ne more biti jasnejše aluzije na današnji negotovi Titov položaj. Pred nekaj leti je Krleža izjavil v nekem ozkem krogu, da želi zapreti oči pet minut preden jih bo zaprl Tito, da ne bi doživel vseh nesreč, ki bi morda prizadele narode Jugoslavije po Titovi smrti. Narodi Jugoslavije bodo prišli v neizmerno težak položaj, s Titom ali bre Tita, ko se bo Rusija odločila, v gotovih okoliščinah, vrniti Romunijo popolnoma pod svojo oblast, kot je že to storila s Češkoslovaško, ali pa da odstrani sedanje vodstvo Albanije zaradi njegovega prijateljstva s Kitajsko. Moskva bo z lahkoto našla izgovor za tako operacijo s trditvijo, da so Albanci sprejeli kitajsko atomsko orožje in da torej Kitajska s te strani ogroža varnost Rusije. Toda najhujša nevarnost bi pretela narodom Jugoslavije, ako pride do notranjih pretresov bodisi zaradi spopada samih komunistov med seboj, ko bi se vanj vmešali tudi nekomunisti, bodisi da pride do kakšne eksplozije v eni od njenih republik (zatenkrat preti taka največja nevarnost eksplozije v Srbiji).

Rusija se vztrajno in sistematično pripravlja, da se vmeša v vse mogoče nered in pretrese v Jugoslaviji, naravnost ali posredno, preko svojih pristašev v Jugoslaviji

in preko svojih satelitov, Bolgarske in Madžarske, pa tudi sama. Ljudje doma se silno boje teh nevarnosti. Ko je Tito po vdoru ruskih trup v Češkoslovaško zacvilil pred Ameriko, češ da preti ista nevarnost Jugoslaviji, mu je Amerika naročila, naj se nekako približa Zapadu preko Italije, jugoslovanske sosesde, ki bi bila najbolj prizadeta, če bi Rusija dosegla Trst. V tem leži vsaj tajnost nedavnega Saragatovega obiska Titu in skorajšnjega Titovega obiska v Rimu. Tito že več kot devet mesecev prosi zlomljeno Italijo, naj mu izposluje gotove ugodnosti od Evropskega skupnega tržišča. Toda sam Tito ne stori tistega, kar bi bilo najbolj potrebno, da bi se omogočilo približanje Zapadu; kot da se drži gesla 'za menoj naj pride potop'. Ljudje doma se hudo boje Titove smrti, čeprav so proti njegovemu režimu. Vsi razumni ljudje doma se boje, da bi lahko Jugoslavijo zadele peklenske muke, kot so zadele Vietnam pred nekaj leti in jim še ni konca. Ljudje doma so zelo zbegani pred to nevarnostjo in v resnobi vprašujejo, kaj jim je storiti. Tam že prihaja do stikov med Srbi in Hrvati; tega se lotevajo nekomunisti in celo Rankovičevi pristaši. Te nevarnosti vsiljujejo razne ideje o pomiritvi med Srbi in Hrvati. Toda podobnih stikov in izmenjave misli ni med ljudmi v svobodnem svetu, dasi bi mogli ti to najlažje izpeljati in v tem pogledu predložiti najboljše nasvete in napotila. Na njihovo največjo sramoto tega ne delajo niti takozvani hrvaški niti srbski 'legitimni' predstavniki in prav zato zaslužijo najhujšo obsodbo. Še huje, oni s svojimi izjavami prej podpirajo razdore in neslogo med Hrvati in Srbi doma. In te izjave in njihova zgrešena napotila domov, zavažajo v današnjem preobčutljivem stanju različnih odnosov v Jugoslaviji in okoli nje mnogo ljudi doma na nevarne zaključke in pota. Najslabša so tista napotila, ki pravijo ljudem doma, da se jim ni ničesar bati, da jim ni treba ničesar delati, ampak samo mirno čakati nadaljnega razvoja dogodkov - kot jagnje pred klanjem.

Dr. Krnjević se prijemlje v svojem 'programatskem' govoru za položaj hrvatskega naroda na Jadranskem morju kot pijanec plota. Po njem ta položaj sam po sebi jamči vsako varnost in srečo hrvatskemu narodu v bodočnosti in odbija od njega vse mogoče nevarnosti - in amen. On pozablja pri tem, da so zapadni zavezniki na koncu minule vojne žrtvovali hrvatski narod in njegov položaj na Jadranu, pa tudi črnogorsko Primorje in albanski položaj na istem morju. Ko govori o razčlenjenosti hrvatske obale in globokih zalivih na njej, da s tem čim bolj podkrepi svojo nado nad nadami, pozablja današnji razvoj letalskega in atomskega orožja, ki onemogoča vsako koncentracijo mornarice v ozkih morjih. Ne to, - ampak povsem drugi važni razlogi zahtevajo od Zapada, da ne dovoli ponovnega lahkega padca Jugoslavije pod ruski škorenj. Toda ti razlogi spreminjajo v prah in pepel vse Krnjevićeve otroške nade o položaju hrvaškega naroda na Jadranu, ki namesto njegove naivne, negibne, statične in sterilne politike zahtevajo kot vidra živo, gibčno, pokretno, dinamično in plodono politiko, da bi mogli narodi

Jugoslavije izkoristiti edinstveno priliko, ki jo še imajo, da se trajno osvobode nevarnosti ponovnega padca pod Rusijo. To priliko jim je dal Stalin s svojo surovo politiko do Tita, ne pa Tito ali Zapad z nekakšnimi svojimi modrimi politikami. Zapad bi bil preprečil padec narodov Jugoslavije pod Rusijo na koncu minule vojne, če bi žalostna jugoslovanska vlada v Londonu vodila premišljeno politiko in če bi mu složno priporočila nekakšno sprejemljivo rešitev za tedanje katastrofalne razmere na področju Jugoslavije. Tudi danes bo Zapad zastavil svoje sile, da prepreči ruski poskus preboja na Jadran, če bo imel, v času viška krize, možnost nasloniti se na složne in močne sile v Jugoslaviji. Če tega ne bo, bo vsa Jugoslavija trpela hudo škodo. Lahko bi se zgodilo, da se Zapad omeji samo na to, da s pomočjo Italije isti, kot najbolj izpostavljenemu članu svojega bloka, zavaruje čim boljše strateške meje napram sovjetskemu bloku, če bi v Jugoslaviji prišlo do neredov in borbe vseh proti vsem. In to bi bil najslabši razvoj za vse narode Jugoslavije. Vse varljive in neumne nade v nekakšno razdelitev Jugoslavije na vzhodno in zapadno vplivnostno zono, po kateri bi Hrvatska in Slovenija prišli pod Zapad, a Srbija in nekateri drugi deli Jugoslavije pod Rusijo, bi se razblinile v meglo prav tako kot so se razblinile iste dr. Krnjevičeve nade tekom minule vojne. Istočasno bi padle v vodo tudi nade srbskih šovinistov, da jim bo nekakšen Miloš Obilić ali Kraljević Marko v novi krizi Jugoslavije zavaroval neko veliko Srbijo.

ZAMUJENA PRILOŽNOST SE NE POVRNE

Do velikih narodnih tragedij ne prihaja kot strela z jasnega neba. Te so skoro v vseh primerih v posameznih državnih skupnostih izid dolgotrajnih škodljivih razvojev ali opustitev. Vse državne skupnosti morajo neprestano podvzemanj potrebne mere in izvajati potrebne reforme, da bi bile pripravljene na usodne krize, ki jih morejo nekega dne doleteti. Vsi ljudje v Jugoslaviji danes vidijo, do kakšnih usodnih dni lahko pride, morda že v bližnji bodočnosti. V takšnem ozračju doma proži dr. Krnjević svojemu narodu varljivo nado v neko 'na vrbi sviralu' in ga uspava v lažnih sanjah ter odvraca od neobhodnega iskanja zaveznikov, s katerimi bi skupaj odstranil svoje današnje skupne težave in jutrišnje smrtne nevarnosti, ki so v stanju ogroziti narodni obstanek.

Prav tragično je, da ni dr. Krnjević izustil na kongresu niti ene same besede o možnih nevarnostih svojega naroda pred sovjetsko osvajačno politiko, ki jo vsebuje Brežnjeva doktrina, ali pa o možnih nasilnih prevratih v Jugoslaviji, kot tudi ne o edini možnosti, ki more hrvatski narod osrečiti in mu zagotoviti napredek v bodoče. V svojem 'programatskem' govoru je zapadel v staro protislovje, ki se ga nikakor ne more otresti, dokler se ne bo vrnil na duh politike, navdahnjene s človečanskimi občutji Stjepana Radića in Vladka Mačka. Rekel je, da so zapadni zavezniki (in podčrtal je, da naj si to njegovi poslušavci 'dobro zapomnijo') 'za tistega, ki jim jamči, da bodo v našem

delu Evrope vladale človeške razmere, red in mir in obče blagostanje, predvsem, da se ljudje ne bodo med seboj ubijali in grizli...' Istočasno pa on priporoča svojemu narodu zabito šovinistično politiko, ki neizbežno vodi do razvijanja nevarnih sovražnosti, preprirov in nesloge med njegovim in srbskim narodom, kar onemogoča njun skupni nastop proti skupnemu mučitelju, sovražniku in nevarnosti, - a lahko tudi privede do ponovnih krvavih obračunov med njimi, ako bi se - na nesrečo - poskušalo sprovajati jo.

Upamo, da bo Previdnost odstranila to nesrečo med Hrvati in Srbi kot tudi druge katastrofe. Če pa bi, na nesrečo, le prišlo do njih, potem bodo odgovornost zanje nosili v prvi vrsti Tito in njegovi najbližji sodelavci, ker ne dovolijo, da se pravočasno sprovede tako potrebno in željeno pomiritev med narodi Jugoslavije, da bi mogli v slogi pričakati morebitne viharje in nevihte in da sinovi teh narodov ne ostanejo še naprej brezpravni sužnji komunističnega režima kot je to primer že polnih 25 let, ampak svobodni državljani v svojih svobodnih republikah. V drugi vrsti pa bodo nosili odgovornost zanje hrvatski in srbski ekstremisti, ki jim njihova šovinistična zaslepljenost ne dopušča, da bi prenehali sejati prepire, slabo razpoloženje in sovraštvo med njihovimi narodi."

London, 2. 1. 1970.

ILIJA JUKIĆ

EKUMENSKI POGOVOR (prenos z 2. strani)

- Če pa pravoslavni potrebuje odpuščanja grehov v smrtni uri?
- + Tudi tega ne more iskati pri nepravoslavnem duhovniku.
- Ali naj umre v grehih brez oproščenja?
- + V takem primeru se bo spomnil svoje zadnje spovedi in se bo spovedal naravnost Gospodu Kristusu. To mu je v takem stanju zadosti.
- Kaj naj stori katoliški duhovnik, kadar se nahaja v takšnih okoliščinah? Ali naj da ali naj ne da umirajočemu pravoslavnemu zakramente?
- + Kolikor ve za stališče pravoslavne cerkve, ne bi bilo treba, da mu jih da, razen kadar bolnik vztrajno prosi, ker ne pozna nauka svoje cerkve.
- Ako bi se pravosl. nevesta poročila s katol. ženinom v katol. cerkvi, pa bi ne prestopila v katol. vero, ali bi se s tem izobčila iz pravoslavne cerkve?
- + Izobčena ni, toda za nas ona ni poročena.
- Katoliški škof pa more v določenih okoliščinah pustiti katol. nevesto, da se poroči s pravoslavnim v pravoslavni cerkvi. In mi mislimo, da je veljavno poročena. Ali vi dopuščate, da se v vaši cerkvi katoličanka poroči s pravoslavnim, ne da bi prestopila v pravoslavje?
- + More se. Mi ne moremo prisiliti katoličanke, da v tem primeru sprejme našo vero, čeprav se to želi. Mi v takih primerih pogledamo skozi prste. Toda zaradi našega uda mora biti zakrament opravljen v naši cerkvi."

SO SE MAR ZA TO BORILI?

UDBOVSKI LOV NA PAHORJEVO IN JEZOVO KNJIGO

Na Slovenijo in vso Jugoslavijo je spet padla težka udbovska pest. Kaj drugega tudi ni bilo pričakovati, ko je bil za predsednika zveznega izvršnega sveta "izvoljen" bivši vodilni udbaški funkcionar v Sloveniji, Mitja Ribičič. Za predsednika zvezne vlade gotovo ni bil izbran od Tita in Kardelja zaradi svojih intelektualnih sposobnosti ali zaradi političnih talentov, saj je bil v tem pogledu vedno nula, ampak prav zaradi svoje udbovske preteklosti in oportunistične zvestobe. Na vrh je prišel po udbovski liniji, bil je vedno zvest hlapec Beograda in Rankovićev človek ter v njegovi službi vnet rabelj proti Slovincem, kar je prikazal tudi prof. Ljubo Sirc v svoji knjigi "Nesmišelj in smisel". Ko je bil Ranković odrinjen, se je Ribičič potuhnil in se delal, kakor da je bil tudi on vedno proti metodam, ki jih je uporabljal Ranković. Vendar se ni preveč izpostavil, ker je dobro računal, da brez Udbe v režimski državi enostavno ne bo šlo in da si zato ne sme pokvariti razmerja z udbovskimi šefi v Beogradu. Kakšno leto dni je ostal v senci, potem pa je začel rovariti in zdaj je predsednik vlade v Beogradu, kjer je Tito potreboval prav takega človeka: udbovca, oportunisto, zvestega in pripravljenega, da izpolni vsak njegov ukaz, pa čeprav bi bil ta naperjen proti lastnemu narodu. Rezultati so se kmalu pokazali: popolna rehabilitacija Udbe, o kateri spet izhajajo slavlilni članki v tisku, spet se obhaja poseben dan kot praznik Udbe, njena služba je v teku modernizacije, vanjo na debelo rekrutirajo nove, mlade ljudi, udbovski umori v Nemčiji se množijo (daši za te morda ni neposredno kriv prav Ribičič,) in Slovenija se je lahko obrisala za svojo avtocesto, ker je pač udbovski komite v vladi zklenil drugače. In zdaj je na vrsti tisk. Slovenski tisk že mesece ne sme več črhiniti o avtocesti. Tito in njegovi so prepričani, da bo ta problem na ta način najlažje spravljen s sveta. Če Slovenci ne bodo več brali v časopisih o avtocesti, bodo pozabili nanjo...

Dejstvo pa je, da mnogi ljudje v Sloveniji imenujejo Ribičiča samo še Ritičiča, medtem ko mu pravijo v Zagrebu Ritja Lizičič. O njem ne krožijo anekdote, čeprav jih skuša sam širiti, da bi vzbudil videz, kot da je popularen. Slovenci in tudi drugi ga preveč prezirajo.

Zadnji čas se je spravila Ribičičeva Udba in milica na "nevarni" tisk. Znano je, da so ukinili HRVATSKI KNJIŽEVNI LIST, ki je bil glasilo hrvaških neodvisnih pisateljev, po večini mladih. Izhajal pa je v Ljubljani, ker so mu udbovske intrige in teror preprečile izhajanje v Zagrebu. V drugi polovici novembra pa je Udba prisilila tudi ljubljansko tiskarno, da je odpovedala tiskanje, češ da delavci nočejo več tiskati lista, ki je tako "šovinističen". HRVATSKI KNJIŽEVNI LIST je v esejih in člankih

razpravljajal o hrvaški zgodovini in večkrat jasno povedal, da je hrvaški narod v sedanjem jugoslovanskem položaju zatiran. Pobudo za zatrtje HRVATSKEGA KNJIŽEVNEGA LISTA pa je dal nedvomno Kardelj in Ribičič je pohitel, da mu ustreže.

Istočasno se je začel lov na najnovejšo knjigo Borisa Pahorja "Odisej ob jamboru". To je drobna knjiga v žepni obliki, v kateri je Pahor ponatisnil svoje znane glose o slovenskem nacionalnem problemu. V njih se zavzema za slovensko suverenost in "državnost", pod čemer pa ne misli na neodvisno Slovenijo, ampak na Slovenijo v jugoslovanski konfederaciji. Kljub temu je njegova knjiga, ki je izšla v Trstu, vzbudila jezo pri današnjih jugoslovanskih oblastnikih in udbovskih šefih že samo zato, ker govori o slovenski "suverenosti" in "državnosti". Ljudje, za katere je Udba na kak način zvedela, da to knjižico posedujejo, so dobili pismen poziv, naj jo prinesejo na "notranjo upravo". Take pozive si je drznila poslati Udba odnosno njena dekla milica intelektualcem, ki uživajo ugled v javnosti, kot na primer zdravnikom, profesorjem, urednikom itd. Ker je Pahor poslal svoje knjigo tudi srednješolcem po gimnazijah, se je Udba spravila tudi nad gimnazijalce in lovila knjige po razredih. Pri tem je pripomniti, da je bil Boris Pahor eden prvih in najbolj vnetih propagandistov Osvobodilne fronte na Primorskem, da je potegnil marsikoga za seboj v njene vrste in da je bil zato poslan v koncentracijsko taborišče v Alzaciji, odkoder se je vrnil jetičen. Nujno se postavlja vprašanje, kdo je ostal bolj zvest idealom Osvobodilne fronte o osvoboditvi slovenskega naroda, Boris Pahor ali Udba in milica, katerih šefi sedijo v Beogradu...

Iste usode je deležna knjiga Franca Jeze "Skandinavski izvor Slovencev", ki sploh ni politična ampak zgodovinska. Ker pa Jeza v njej ne zastopa tez, ki bi sle v račun beograjskim oznanjevalcem jugoslovanske enotnosti in Kardeljevim tezam o stapljanju narodov, ampak poudarja davno izvirnost slovenskega naroda in njegov drugačen izvor, do česar je prišel pri svojem studiju slovenskega jezika in najstarejših zgodovinskih virov, je bila tudi njegova knjiga proglašena za "prepovedani tisk". Milica je zaplenila vse še neprodane izvide njegove knjige v Državni založbi v Ljubljani in prijavila tako Državno založbo kot dve osebi, ki sta prinesli knjige po njenem naročilu v Ljubljano, sodišču. Tako milica skrbi za jugoslovansko čistost slovenske zgodovine.

Zanimivo je, da je milica zaplenila tudi izvod Pahorjeve knjige, ki ga je imela Slovenska Akademija znanosti in umetnosti. Ni znano, če je njen predsednik Josip Vidmar protestiral proti temu. Upajmo, da je. Na Tržaš-

kem je nad štirideset slovenskih intelektualcev podpisalo protest proti zaplombi Pahorjeve knjige in ga razposlalo vsem slovenskim revijam in glavnim listom. V Mariboru pa sta bili odstavljeni oziroma preurejeni uredništvi dijaškega lista KATEDRA in revije DIALOGI zaradi svojih simpatij do Pahorjevih - in Žebotovih - idej. Društvo slovenskih pisateljev, katerega član je Pahor, pa k vsemu temu - molči. Sposobno pa je protestirati zaradi kršenja svobode tiska v kaki drugi državi, odkoder se seveda ni bati - represalij. Hlapci so bili in hlapci ostanejo...

V. UKMAR

PROTEST

"Pisatelj Boris Pahor je objavil pred nekaj meseci v Trstu knjigo 'Odisej ob jamboru', v kateri je v ponatisu zbral svoja razmišljanja o slovenski narodni problematiki, ki jih je zadnja leta objavljala v tržaški reviji ZALIV. Njegove misli so odjeknile v celokupnem slovenskem kulturnem prostoru, začeniši s SR Slovenijo. To je prišlo do izraza ne samo v odzivu matičnega tiska, ampak tudi v več ali manj aluzivnih ideoloških nastopih oblastvenih predstavnikov, s člani Sveta jugoslovanske federacije Edvardom Kardeljem na čelu. Na vsak način uradno nasprotovanje pisateljevim tezam ni prestopilo okvira, ki je lasten prosvetljeni skupnosti, v kateri se ideja izpodbija z idejo. Bilo je vsekakor nepredstavljivo, da bi se v času odprtih meja, čedalje širše demokratizacije in združujočega se slovenskega kulturnega prostora, ideja začela izpodbijati z administrativno prisilo. To še najmanj v dneh, ko se tudi jugoslovanska kultura klanja junaškemu liku sovjetskega pisatelja Aleksandra Solženicina, njegovemu boju za svobodo duha.

Nepredstavljivo se te dni dogaja. Iz neizpodbitnih virov izhaja, da se knjiga slovenskega pisatelja Borisa Pahorja, člana Društva slovenskih književnikov in slovenskega PEN kluba, oblastveno zasega na območju SR Slovenije. Vrnjen je moral biti celo izvod, poslan knjižnici Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Pahorjeva esejistična zbirka ni kakšna izzivalna agitka, ki bi neodgovorno naskakovala sedanjo družbeno ureditev v matični Sloveniji. Nasprotno je prizadeto, dostojanstveno in kulturno napisana knjiga, v kateri slovenski pisatelj socialist, privrženec medvojne Osvobodilne fronte in povratnik iz nacističnih uničevalnih taborišč, uporablja neodvzemljivo pravico lastne svobodne presoje, ko pretresa določen zgodovinski položaj.

Zato podpisani javni in kulturni predstavniki izjavljajo, da se na kulturni ravni more oceniti oblastveno zaseganje Pahorjeve knjige samo kot dejanje izvenkulturne samovolje, ki mu kakršnokoli sklicevanje na tiskovno zakonodajo ne more odvzeti njegovega mračnjškega bistva; da se na politični ravni more isto dejanje oceniti samo kot absurd, ki bije v obraz najboljšim evo-

TITO PSUJE

(Dopis)

Iz vrst članov CK ZKS prihaja vest, da Tito hudo sovraži predsednika izvršnega sveta SRS Staneta Kavčiča. Ko je bil Kavčič po izbruhu ljudske nevolje v Sloveniji zaradi odložene avtoceste poklican na sejo izvršnega biroja predsedstva CK ZKJ na Brione, je Tito zmerjal Slovence, Kavčič pa mu je s podatki dokazoval, da ima Slovenija prav, ko zahteva avtocesto, ker tudi sama drugim pomaga. To ugovarjanje je tako razjezilo Tita, da je vzrotil: "Ajde u p. m. m." Rekel je tudi: "Mi vemo, da hočeš odtrgati Slovenijo od Jugoslavije, a vеди, da bo partija tebe 'odbacila'." Zagrozil je še, da bo poslal vojsko v Slovenijo. Isto je spet zagrozil Kavčiču, ko se je v zvezi s podelitvijo častnega doktorata na ljubljanski univerzi mudil na Brdu. Kavčič sploh ni bil pri sprejemu Tita v Ljubljani. Tito je na Brdu tudi izjavil, da 'očemo' paziti na Kavčiča. Tako torej ravna z najvišjim predstavnikom slovenske 'državnosti', s predsednikom 'slovenske vlade', in to je svoboda, ki so si jo Slovenci priborili v NOB. Ali je znan je še kak drug primer, ko bi predstavnik jugoslovanske oblasti psoval političnega predstavnika Slovencev na tako nekulturen način...?

✱lutivnim težnjam v tem delu Evrope; da takšno dejanje neodgovorno ruši tisto enotnost slovenskega kulturnega prostora, h kateremu je slovenska kultura zadnji čas težila; da takšno dejanje objektivno dokazuje, da njegovi pobudniki nimajo proti Pahorjevim tezam drugega argumenta kakor administrativno prisilo.

Zategadelj podpisani javni in kulturni predstavniki izražajo svojo ponosno solidarnost s slovenskim tržaškim pisateljem, s katerim se v tem trenutku, ne glede na nazorsko stališče posameznikov in tudi ne glede na konkretno vrednotenje avtorjevih idejnih izhodišč, identificira njihova lastna svobodna vest."

(Sledi 41 podpisov)

LEV DETELA

ČRNI MOŽ

Grozljiva zgodba v verzih

Cena: Avstrija Sch 20.- Italija Lt 500.-
Anglija 8s 4d Drugod \$1.00

Na prodaj pri avtorju (2284 Unter Siebenbrunn Nr. 119, Avstrija - v Mohorjevi knjigarni v Celovcu (Viktringer Ring 26) - v Katoliški knjigarni v Gorici (Piazza Vittoria 11) - v Tržaški knjigarni (v. S. Francesco 20) - pri Pika Print Ltd., 76 Graeme Road, Enfield, Middx. - pri H. Pribcu, 20 Gatty Pl., Scullin, ACT 2614, Avstralija

Tudi lani se je v poznem poletju vršil tradicionalni sestanek slovenskih izobražencev tostran in onstran meja v Dragi, na katerem je imel Dr. Ing. Dušan Nendl iz Aachena predavanje o sledeči temi:

KAKŠNO POT NAJ IZBIRAJO SLOVENCİ ZA NAJBOLJŠO MEDNARODNO UVELJAVITEV?

Pri iskanju poti za našo najboljšo mednarodno uveljavitev, sodim, da se moramo Slovenci otresti predvsem skoraj bolešnega hlastanja po priznanju s strani drugih narodov. Ta težnja po priznanju s strani drugih narodov se je do nedavnega še živo odražala v sodobni uporabi našega slovenskega jezika, kjer se poslužujemo vsemogočih tujih izrazov, samo domačih ne. Ko sem bil še pred leti naročen na ljubljanske RAZGLEDE, jih enostavno nisem razumel. Spoznal sem, da bi moral znati grško, latinsko in francosko, da bi razumel sestavek v slovenščini. In vendar bi bilo ravno danes, ko izginja takozvana klasična izobrazba, kjer sta igrali grščina in latinščina glavno vlogo, potrebno, da se povrnemo tudi v znanstvenem izražanju k izvirni slovenščini. Le tako bo lahko vsakdo, ki sicer nima strokovne ali filozofske izobrazbe, že iz korena besede razbral ali pa vsaj zaslutil, kaj drugi misli. Pri pretirani uporabi tujk je kaj takega nemogoče.

Ali je res tako važno, da naše sile močno osredotočamo na mednarodno uveljavitev? Zdi se mi, da pri tej težnji prehitro prezremo dejstvo, da se bodo n. pr. Amerikanci ali pa Angleži, Nemci, Francozi itd. odločali v vprašanjih, ki se tičejo Slovencev, v prvi vrsti s stališča svojih lastnih, ne pa s stališča slovenskih interesov. Povrh tega je uveljavljanje pri drugih narodih zelo relativen pojem. Nemce n. pr. v prvi vrsti zanima ali bodo v Sloveniji dobili na dopustu za isti denar boljše in širšo postrežbo kot pa v južnih republikah Jugoslavije ali pa v drugih deželah. Zanima jih predvsem to, ali bodo v Sloveniji lahko sklepali boljše in solidnejše kupčije kot pa drugod. Temperamentno jim drugače veliko bolj odgovarja prebivalstvo južnejših republik Jugoslavije s svojo večjo samozavestjo ali celo arogantnostjo, medtem ko jih slovenska zadržanost in včasih celo hlapčevska uslužnost odbijata. Pri Angležih je ravno obratno. Skoraj vsi Angleži, s katerimi sem govoril o Jugoslaviji, so bili navdušeni nad Slovenijo, a južne republike so jih odbijale. Tako eni kot drugi pa se v svojih političnih in gospodarskih odnošajih odločajo izključno s stališča svojih lastnih interesov.

Sedanja industrijska družba gleda, v skladu z Darwinistično teorijo, na tekmovanje in boj za obstanek kot na življenjsko nujnost. Pravtako meni, da je uničenje šibkega uda človeške družbe pravnoveljavno in celo koristno sredstvo za razvoj človeštva. V nižji naravi igra boj za življenjski obstanek prevladujočo vlogo - in sad tega je, da preživi spretnejši. Narava je bojovita, krvoločna in nasilna, kajti ona se ne zaveda sama sebe in ne poseduje človekove duhovne zavesti. Naravni zakon, da preživi spretnejši, pa je pri človeškem rodu izvor vseh težav. Je vzrok vojn, prepira in sovraštva med ljudmi.

Mislim, da je malokateri narod v Evropi tako živo občutil na svojem lastnem narodnem telesu zakon boja za obstanek kot ravno Slovenci, ki smo izgubili v teku zgodovine kar dve tretjini svojega ozemlja. Kljub temu dejstvu, pa smo se raje zanašali na druge kot nase, pričakovali smo od drugih dvojno moralo, upali smo, da bodo tisti, ki so nam dosedaj razbijali in izpodjedali naše ustanove in gospodarske korenine obstoja, uvideli krivice, ki so nam jih storili in jih še delajo, ter jih velikodušno poravnali. Iskali smo rešitve najprej v solidarnosti katoliškega sveta, nato v panslavizmu in jugoslovanstvu ter v internacionalni solidarnosti delavskega razreda. Šele, ko so se Slovenci tudi v jugoslovanski skupnosti znašli v podobnem položaju kot v bivši Avstro-Ogrski in so se morali začeti tudi v tej skupnosti bati za svoj narodni obstoj, ko jim je grozilo, da bodo potisnjeni v podoben položaj, kot sta slovenski manjšini na Koroškem in Primorskem, - šele danes, ko stojijo ob novem dejstvu gospodarske tlake, živo zavedajoč se položaja, so pripravljeni spogledati se iz oči v oči in brez iluzij ter naivnosti s to grozno igro boja za obstanek v sodobni industrijski družbi. Temu boju za obstanek, temu novemu nenehnemu narodno-ekzistenčnemu vprašanju, s katerim se srečavamo prvič v zgodovini zavestno kot industrijski, ne več kmečki narod, ne moremo uiti, pa če nam je to všeč ali ne. Zavedati se moramo, da se v vprašanjih naših življenjskih interesov lahko zanašamo samo sami nase. Motijo se tisti, ki menijo, da bi se s priključitvijo k evropski gospodarski skupnosti teh problemov lahko ognili. Nasprotno! Z našo nezadostno politično in diplomatično zrelostjo bi bili izpostavljeni starim, politično izkušenim ter gospodarsko močnim narodom, ki nas bi igranje izigrali, gospodarsko pokupili in narodnostno uničili.

S spoznanjem, da smo navezani sami nase, pa se nujno soočujemo s samim seboj, z našo lastno notranjo resničnostjo.

Ta naša notranja resničnost pa razodeva vso bridko revščino slovenskega narodno-političnega značaja. Medtem ko še do dandanes nismo bili v stanju, da bi raziskali in odločili, kaj je naš narodno politični interes, ko so v Jugoslaviji že sam poskus ugotavljanja obstoja nekega slovenskega narodnega interesa, Slovenci sami pojmovali skoraj kot rušenje

obstoječe države, ko so se na Koroškem in Primorskem še do nedavnega ogorčeno odklanjale morebitne gospodarske metode za preprečevanje potujčevanja, češ da je to materialistično in nekulturno pojmovanje naroda, smo Slovenci v lastnem notranjem narodnopolitičnem življenju razvili načelo neusmiljenega uničevanja šibkih udov lastne narodne družbe do najčistejše popolnosti. Pri tem ni šlo toliko za gospodarsko, temveč v prvi vrsti za popolno duševno nadvlado nad drugim. Vse to je bilo in je še v veliki meri zavito v meglo krščanskih, humanističnih ali socialističnih načel. Vsakdanja praksa za uresničitev teh načel pa je bila eno samo zanikanje teh načel samih. Proglasili smo vljudnost za hinavščino, surovost in netaktnost za odkritost, duševno nasilje in prepirljivost za načelnost. Vse to pa je spremljala in še deloma spremlja poplava medsebojnih spletk, nevoščljivosti in zlasti obrekovanja, ki smo ga razvili naravnost do stopnje kulta. Medtem ko se pri demokratičnih narodih že šolska mladina vadi v govorništvu, v podajanju in mirni izmenjavi pogledov in stališč, je bil cilj in višek slovenskega dijaka in študenta vzvišeni občutek "pa sem ga zabil". Ta toliko opevana in slavljen "ideološka vojna" med Slovenci, ni bila, po mojem, nikak produkt neke "načelne jasnosti", temveč logična posledica naše posurovelosti, ki se izraža tudi v čestokrat z zanosom izgovorjeni ugotovitvi "bili smo si kot gadje med seboj". Na drugi strani pa smo zanemarjali kulturo medsebojnih odnosov, neprepirljivo in kulturno izmenjavo misli in pogledov tako v lastnih družinah in zasebnem življenju, kakor tudi v javnih, političnih odnošajih. Pomanjkanje in zatiranje svobodnega izražanja in tiska, vlačenje dejanskih in še bolj namišljenih in podtaknjenih osebnih slabosti v javnost, so bile in so deloma še danes žalosten odraz našega npravnstvenega samozadovoljstva in namišljene popolnosti, tragični zmazek na zunaj tako opevane krščanske ljubezni do bližnjega, vzvišenega humanizma in socialistične zvesti. Narod, ki je v sebi razdvojen, razklan in raztrgan v medsebojnih prepirih, tak narod, se mi zdi, mora nujno izgniti s površja zemlje.

UVELJAVITI SE PRED SAMIM SEBOJ

Razumljivo je, da na taki osnovi družbenega življenja nismo razvijali in tudi nismo mogli razvijati najosnovnejših pojmov konkretne narodne solidarnosti. Prevzeli smo slepo in brez pomisleka šolski sistem in predvsem šolski duh bivše Avstro-Ogrske in pri tem popolnoma prezrli, da je bil namen in cilj tega šolskega sistema vzgojiti predvsem zanesljivega in kralju ter cesarju zvestega državnega uradnika, ne pa naučiti človeka samostojnega mišljenja in ukrepanja. Popolnoma smo prezrli, da obstoji tudi tehnika sodelovanja, ki jo je treba najti, gojiti in razvijati, in to že v družinah, in predvsem v vseh šolah, ter jo preko univerze in tiska posredovati javnemu in gospodarskemu življenju. Kajti nek narod je lahko uspešen samo takrat, kadar so uspešni njegovi posamezniki in ustanove, ki znajo sodelovati na osnovi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

Ob pomanjkanju najosnovnejše narodno politične vzgoje, smo Slovenci na osnovi naše narodnopolitične primitivnosti zajadrali v narodnopolitični položaj, ki ga odlomek iz revije PROBLEMI zelo nazorno podaja: "Ta narod je v stiski. O njej govori ne le število marveč tudi struktura naše sedanje ekonomske emigracije, o njej govori tudi vsem nam znana in neštetočrat ponavljana grožnja. 'Se bom pa izselil!' Tako je, kakor da obstoja doma le, kdor za kaj drugega ni sposoben. In ko v človeka dan za dan udarjajo jezljiva nespretnost, grožnja z izselitvijo in mir apatije, se mu zdi, da imamo samo še tri možnosti: ali bomo popadli drug drugega za goltanec, ali se bomo razšli na vse strani, ali pa bomo sklonjenih glav obstali na mestu in si ne bomo več upali drug drugemu pogledati v oči. Tako je, kakor da nas ima v rokah neko čudno protislovje, ki nas meče zdaj sem zdaj tja in ki ga sploh ne moremo jasno ugledati, pa se prav zaradi tega vedemo iracionalno, imamo potem slabo vest, ki si jo navsezadnje potolažimo z nekakim sentimentalno patetičnim slovenstvom."

Če se torej vprašamo, "Kakšno pot naj izbirajo Slovenci za najboljšo mednarodno uveljavitev", potem se mi zdi, da lahko ob današnjem narodno-političnem položaju Slovencev odgovorimo samo eno: "Slovenci se morajo najprej uveljaviti pred samim seboj". Predvsem moramo premagati v sebi politični primitivizem ter ustvariti med seboj svet harmonije, spoštovanja, sodelovanja in svobode. Navzven pa moramo pokazati slogu in sposobnost, zavzemati se za lastne narodne interese, kajti mednarodno življenje ne more sloneti na individualnem odpusčanju, temveč na pravičnosti in enakopravnosti vseh narodov. Razviti moramo torej slovensko državniško mišljenje in slovenski državniški čut, ne oziraje se na to, v sklopu katere države se ravno nahajamo. Dokazati moramo drugim narodom, da je načelo sodelovanja enakopravnih močnejše kot pa načelo političnega nasilja in prevar, to se pravi, kot narod moramo dokazati drugim narodom, da smo vedno pripravljeni sodelovati na podlagi enakopravnosti in poštenja, da pa smo neomajno trdni in nepopustljivi takrat, kadar se poskuša naša pripravljenost za sodelovanje in pomoč zlorabljati in izigravati. Predvsem pa se mora uveljaviti slovenska vlada pred lastnim narodom. Kajti, kako se naj uveljavi mali narod v svetu, katerega vlada ni v stanju, da strne narod za seboj? Pri velikih narodih je to ev. mogoče preko vojaške in gospodarske moči, pri malih narodih pa igrajo ti dejavniki postransko vlogo. Pri vseh zunanje političnih stikih pa moramo jasno in neomajno stati na stališču, da ideja bodisi jugoslovanske, bodisi evropske ali svetovne skupnosti ne more in ne sme služiti kot opravičilo za kulturno, politično ali gospodarsko izkoriščanje ali zatiranje malih narodov ali pa celo za njih rododomor. ★

ZEMLJO KMETOM!

Republiški zavod Slovenije za statistiko je lanskega avgusta dokončal popis slovenskih kmetij, iz katerega je razvidno, da ima povprečna kmetija v Sloveniji 4.1 člana. Od vseh članov takega gospodarstva je 19.9 odst. stalno zaposlenih zunaj posestva (1960 jih je bilo 17%). Zadnja leta se je tudi povečal odstotek zasebnih gospodarstev, katerih člani so stalno zaposleni v drugih dejavnostih, in sicer od 49 na 54 odstotkov.

Popis je zajel 1200 statističnih okrožij z 51.000 gospodinjstev. Od teh so 28.940 uvrstili v kategorijo kmetijskih posestev, ker štejejo najmanj 10 arov obdelovalne zemlje oziroma se ukvarjajo s pridelovanjem kmetijskih pridelkov za prodajo ali z živinorejo.

V primerjavi z letom 1960 se ni struktura zasebnih kmetij v Sloveniji skoraj nič spremenila. Manj kot 1 ha obdelovalne zemlje ima 20.9% posestev, kolikor jih je bilo tudi leta 1960. Od 1 do 2 ha zemljišč ima 12.5% posestev (leta 1960 - 12.3%), od 2 do 3 ha - 10.7% (leta 1960 - 10.1%), od 3 do 4 ha - 8.7% (leta 1960 - 8.4%), 4 do 5 ha - 6.6% (leta 1960 - 6.8%), 5 do 8 ha - 13.8% (leta 1960 - 13.9%), 8 do 10 ha - 6.3% (leta 1960 - 6.2%), več kot 10 ha pa 20.3% (leta 1960 - 21.4 odst.). Povprečno ima zasebna kmetija v Sloveniji 6.3 ha skupnih površin in 1.2 ha obdelovalne zemlje.

Medtem ko so razne resolucije Socialistične Zveze in Zveze komunistov tako ideološko pobarvane, da so v praksi docela brez vrednosti, pa postaja zadnje čase vse bolj očitno, da mladi ljudje, ki želijo ostati na kmetijah, ne marajo biti drugorazredni državljani. Zahtevajo, da imajo v družbi enako mesto kot vsi drugi delovni ljudje in da mora v organizirani kmetijski proizvodnji vladati podobno samoupravljanje kot ga imajo kolektivni gospodarskih organizacij. Sedanje kmetijske organizacije jim več ne odgovarjajo. Zahtevajo naj zadruga upravlja kmetje sami v sodelovanju s kmetijskimi strokovnjaki. Skupno s kmetijskimi kombinati pa naj bi bile za druge povezano v enotno kmetijsko zvezo za vso republiko. Z družbenimi posestvi bi lahko imele tudi kooperantske odnose. Na decembrski republiški konferenci Zveze mladine o socialni diferenciaciji v slovenski družbi je bilo izrečeno precej pikrih na račun sedanje kmetijske politike. Ugotovili so, da ta politika ne daje mla-

dim kmetovalcem nobene perspektive, ki bi jih opogumila ostati na kmetijah. Menili so, da je obremenjenost s predsodki o "idejnem sovražniku", ki ima svojo - pri- vatno - zemljo in jo sam obdeluje, temeljni razlog, da teorija in praksa sedanjega slovenskega kmetijstva ne raz- rešujeta osnovnih vprašanj, ki se vse bolj pogosto in vse- ostreje pojavljajo.

Na tkzv. "problemski konferenci" Zveze mladine, ki je bila v Ljubljani lanskega junija, so bile izrečene tudi zahteve po strokovnem izobraževanju kmečke mladine. Deset kmetijskih šol, kolikor jih je danes v Sloveniji, te- ga ne nudi v dovoljni meri. Šolanje naj bi trajalo dve- zimski sezoni od novembra do marca, s teoretičnim in- praktičnim poukom, s tem da bi posamezne praktične va- je učenci opravljali tudi po končanem pouku v spomla- danih, poletnih in jesenskih mesecih. Učenci naj bi o- pravili tudi traktorski izpit. Za dekleta naj bi uvedli go- spodinjske šole, kjer bi se poleg splošnih predmetov uči- le še kuhanja, šivanja, gospodinjstva, osnove poljedelj- stva in vrtnarstva, živinoreje, sadjarstva oz. vinogradni- štva.

Mladi kmetovalci tudi zahtevajo, da se napravi ko- nec drobljenju kmetij, ki so že sedaj premajhne, in o- mogoči združevanje zemljišč in posestev z novimi zako- ni. Vse posestvo naj podeduje tisti izmed otrok, ki osta- ne pri starših. Kmetom je treba omogočiti nakup kmetij- skih strojev po enakih pogojih kot veljajo za družbena- posestva. Enako tudi razni reprodukcijski material. Ure- diti je treba zdravstveno in pokojninsko zavarovanje kme- čkih ljudi s taki prispevki, kot jih bodo zmogli.

Kmetijske organizacije so večinoma razprodale svo- je stroje, ki so včasih služili za kooperacijo s kmeti. Šte- vilo strojev v privatni lasti pa se stalno večja, pri čemer- se pojavlja vprašanje realnosti zakona o zemljiškem mak- simumu, ki omejuje posestva na 10 hektarjev. Kot trdijo- sedaj v uradnih krogih, je bil namen tega zakona odpra- viti ljudi, za katere bi delali drugi, oni pa bi v glavnem- samo organizirali proizvodnjo kot lastniki. Podoben na- men je baje imel zakon o odpravi oferskih in viničarskih- odnosov. Kmetje naj bi sami obdelovali svoja polja in v- kooperaciji s kmetijsko organizacijo. S tem pa, ko ima- jo kmetje lastne stroje, je jasno, da lahko obdelujejo do- kaj več kot sedanji "maksimum", ne da bi se morali po- služiti tuje delovne sile, zato je ta maksimum sedaj ne- realen. Zato bi morali zakon dopolniti tako, da bi kmet- smel imeti tako posestvo, kakršno lahko obdeluje z dru- žinskimi člani. To bi pomenilo, da bi oni, ki se želijo- aktivno baviti s poljedelstvom in kmetijstvom nasploh, i- meli možnost kupiti zemljo od kmetov, ki je ne morejo- več obdelovati. Teh je pa danes že veliko in dajejo zem- ljo v zakup.

★ Naj zaključim svoja izvajanja z besedami Draga Jan- čarja v posebni izdaji mariborskega študentskega lista KATEDRA 7. avgusta 1969:

"Čas, ki prihaja, bo od vseh nas terjal veliko zrelo- sti, poguma, svobodnega duha in sproščenosti. Dejavno- in ustvarjalno moramo biti udeleženi vsi. To je neizpro- sna nujnost. In odgovornost."

DUŠAN NENDL

OBLAST IN SLEPARIJA

(Ob Cesarjevih novih oblačilih H. C. Andersena)

Večkrat mislijo, da so znamenite Andersenove pravljice predvsem pravljice za otroke. Vendar temu ni tako; marsikatera resnica, ki je v njih skrita, se nam razodene šele v zrelejši dobi. Tako tudi Cesarjeva nova oblačila niso le zgodnica o nečimernem cesarju, ki se je tako rad oblačil in preoblačil in je bil vedno vesel lepih novih oblek, pa sta ga prevejana sleparja potegnili za nos, tako da je, misleč, da nosi posebno imenitno novo obleko, ki pa je tepci ne morejo videti (Cesar: Kaj sem tudi sam tepec?), šel gol za procesijo - pred vso javnostjo. In vsa država se je uklonila silni cesarski avtoriteti, nihče ni hotel veljati za tepca, nihče ni hotel biti proti, saj bi se mu potem slabo godilo. Tako je šele majhen nedolžen otrok odkril resnico, ko je vzkliknil: "Cesar je gol!"

Ne, v pričujočem tekstu se skriva kar več pomembnejših kritičnih plasti. Ena takih osnovnih in najbolj vidnih plasti je plast o obeh sleparjih in njunem dialektičnem odnosu s cesarjevimi oblekami. Cesar, ves zaslepljen od lepih oblek, kaj hitro nasede sleparjema z obleko. Obleka zadobi tu poseben, simboličen pomen. Obleka je tu tisto, v kar se oblači oblast, to je ideologija. Ideologija, ki hoče biti spočetka še humanakcija, se tekom cesarske zgodovine vedno bolj deformira, vedno bolj postaja slepa fraza in sleparski način, s katerim se slepari ljudstvo. Ideologija je tista obleka, v katero se oblači celotno cesarstvo: to so cesarske zastave, povorke, parade in mitingi. Biti proti ideologiji pomeni biti zoper samo obleko cesarja, najvišje avtoritete, boga, to pomeni biti zoper cesarstvo, zoper ta svet, zoper vse. To pomeni biti nespameten, tepec. Zakaj to, kar so povedali o svetu uradni ideologi, to je dokončna in zadnja resnica tega sveta. Pregrešiti se zoper to resnico, je grešno, kaznivo in nespametno.

Druga plast, ki je ozko povezana s prvo plastjo, je plast o tem, kako na videz human cesar (oblastnik) kaj zlahka nasede slepariji in hoteč se, za vsako ceno, obdržati na oblasti, hodi gol po ulicah. To je teza o lahkovernosti oblastnikov, o "človeškem" oblastnikov, ki pa lahko kaj kmalu postane nečloveško, nedostojno, nemoralno.

Napihnjena avtoriteta je tu podvržena brezobzirni ironizaciji. Neprava, senilna avtoriteta je tu odločno ožigosana.

Toda spomniti se moramo, da je ta avtoriteta v našem primeru cesar. Tako vidimo, da je Andersen podrezal v samo srčiko strukture oblastništva. Cesar, najvišji zemeljski oblastnik, je tu sinonim za vso avtoritativno oblastništvo. Osnovne politične strukture sveta (država, monarhija, državni poglavar, administrativno vladarsko osebje, ministri, lakaji, vse vdano sprejemajoči državljani) so tu z načinom preproste pravljice za otroke do gole izpostavljene brezobzirni kritiki, so takorekoč gole na odru. S spretnim stopnjevanjem ponavljanjem in variranjem potrjevanja sleparije o novi obleki iz ust različnih cesarjevih najbližjih pomočnikov (ki pa se vsi zares izkazujejo kot skorumpirani tepci) se na kar se da dinamičen,

živahen in ironičen način razpleta naša povest o nevidnih oblačilih prav v najširše družbene plasti. Resnica o novi obleki se tako, kot jo čuti in zahteva oblastnik-cesar, sedaj dekretira navzdol do najširših ljudskih množic. Oblastnikovo resnico o obleki, ki je hkrati zadnja resnica v tej državi, sedaj slepo pokorščino sprejema celotno ljudstvo. Tu Andersen hote ali nehoti jasno zrcali tisto, kar lahko ugotovimo tudi kot politično strukturo totalitarnih sistemov: dekretrana resnica fašistoidnih sistemov se ne zrcali le kot diktatura nemoralnih tiranov, ampak tudi kot konformistično mravljišče desettisočev majhnih izvrševalcev iz ljudstva.

Odločilni in usodni preobrat pa v Andersenovi pravljici ne pride iz vrst treznih modrijanov, temveč iz ust majhnega "nezrelega" otroka. Toda tu je, kot tolikokrat v veliki literaturi (n.pr. Dostojevski) pokazano, da le čisti, neskorumpirani, nedolžni vidijo objektivno resnico o svetu.

Jedro tega Andersenovega teksta je pravzaprav jedro celotnega Andersenovega opusa. To je lepa evangelijska resnica: Kdor se povišuje, bo ponižan, a kdor se ponižuje, bo povišan!

Andersen stoji na strani ponižanih in razžaljenih, zato ni čudno, da je pri srcu mnogim intelektualcem zatiranih narodov (recimo Čehu Gabrielu Laubi; glej magazin Slovenska vest št. 4-5, Melbourne, december 1968), a tudi pravičnejšim pesnikom iz Sovjetske zveze, ki njegove modrosti tkejo v svoje tekste. S svojo osnovno pristno človečnostjo pa je v prvi vrsti pri srcu predvsem otrokom, tem, ki ljubijo njegovo fino žalostno ironijo, saj so tudi sami ustrašeni del našega sveta.

POD ČRTO: Mika Špiljak je v nedavnem intervjuju med drugim izjavil, da imajo mnogi naši vodilni tovariši smisel za humor. Eden izmed gospodarskih novinarjev je njegovo izjavo takoj komentiral: "Zato imamo toliko humorističnih predpisov!" (DELO 8. nov. 1969.)

Novi predsednik občinske skupščine v Peči je kupil nov črni "mercedes 230" in novo črno pohištvo za občinske prostore. Gospodarstvo v občini se sicer ni izpremenilo, toda se uje ma z okoljem. Ostalo je črno. (DELO 18. oktobra 1969.)

KULTURA IN OMIKA

IZGOVOR Z INFORMBIROJEM

V Beogradu še vedno besni reakcija na dva sestanka Srbskega filozofskega društva. (Gl. KT 367 "Ob robu") Na enem je med drugimi govoril tudi književnik Sveta Lukić, ki je izjavil, da je bilo v zadnjem letu cenzurirano in vzeto z repertoarja nič manj kot 40 del, medtem ko je bilo v tem letu več procesov proti književnikom kot so jih imeli v vseh poslednjih 20 letih.

Oskar Davičo je kritiziral prepovedano igro Dragoslava Mihajlovića "Ko so cvetele buče", ker se v njej nahaja žaljiv stavek, da so komunisti slabši od Nemcev, toda izrekel se je tudi proti obsodbi urednika srbskih KNJIŽEVNIH NOVIN Gluščevića. Aleksandar Popović, avtor dveh del, katera so vzeli z repertoarja "Ateljeja 212", je pozval Daviča, da svojo kritiko Gluščevićeve obsodbe, ki jo je izrekel tu "med štirimi očmi", javno podpiše in objavi. Nobenega dvoma namreč ni, da je ta obsodba prizadela tudi najbolj okorele kulturnike Davičovega kova, saj je bil proces človeka, ki je avgusta la ni povedal o sovjetski invaziji Čkoslovaške samo to, kar so jugoslovanski službeni krogi ponavljali celih šest mesecev, navadna politično-sodnjska farsa, ki je nazor no pokazala svetohlinstvo Titovega režima.

Beograjska BORBA je v pomanjkanju argumentov proti temu dolgo zadržanemu izbruhi srbskih kulturnikov izkoristila Mihajlovićeve "Ko so cvetele buče", ki popisujejo nečloveško postopanje z informbirojevci v titovskih koncentracijskih taboriščih, da vrže na celo Srbsko filozofsko društvo in na njegove nedavne javne debate o svobodi izražanja senco informbirojevstva in da s tem politično diskreditira udeležence v teh debatah. Še več: BORBA je anonimno udarila tudi po tistih kulturnikih, ki svojo čase niso prav nič protestirali proti zatiranju svobode, sedaj pa jih navdaja sveta jeza. Grozi jim z razkrinkanjem... To je seveda tipično za komuniste: najprej do sežejo, da se nekdo v njihovi družbi kompromitira, potem pa ga držijo na vajetih do konca življenja - in kariere.

LJUBLJANSKA UNIVERZA: Ne bo napak, če za 50-letnico slovenske univerze podam kratek pregled nje ne administrativne strukture. Dasiravno je predstojnik univerze rektor, jo upravlja Univerzitetni svet in Pedagoško-znanstveni svet univerze. Pri univerzi so razen devetih fakultet tudi štirje samostojni inštituti in dve centralni biblioteki. Samostojni inštituti so: Inštitut za matematiko, fiziko in mehaniko; Inštitut za geografijo, Inštitut za sociologijo in filozofijo ter Inštitut za biologijo. Biblioteki sta Narodna in univerzitetna knjižnica ter Cen-

tralna tehniška knjižnica. Fakultete, s podatki o rednih študentih v študijskem letu 1968/69, so sledeče:

Filozofska fakulteta	1941
Pravna fakulteta	663
Ekonomska fakulteta	846
Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo	1453
Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo	670
Fakulteta za elektrotehniko	776
Fakulteta za strojništvo	704
Medicinska fakulteta	830
Biotehniška fakulteta	830

Po narodnosti je bilo 91.5% študentov iz Slovenije, 7.3% pa iz drugih jugoslovanskih republik. Iz drugih držav je bilo v navedenem študijskem letu redno vpisanih 96 študentov.

STIKI S TUJINO: Slovenska izseljenska matica je izdala učbenik za slovenščino za angleško govoreče področje na svetu na gramofonskih ploščah in v knjigi. Učbenik je prilagojen za samostojno in individualno učenje slovenščine. Učbenik, ki je namenjen angleško govorečim izseljencem, je napisal dr. Jože Toporišič, prevedla pa ga je prof. dr. Marjana Baumgarten-Briški; korekturo prevoda je opravil Terry Merz z univerze v Chicagu. V Slovenski izseljenski matici so povedali, da je velik del naklade že razprodan. V govornem delu gramofonske plošče je sodelovala vrsta slovenskih dramskih igralcev, napovedovalcev ljubljanskega Radija ter drugi. Plošče je izdelala ljubljanska tovarna Helidon iz posnetkov, ki so jih naredili v studiu RTV Ljubljana. Upajo, da bodo učbenik uporabljali tudi študenti drugih narodnosti na ljubljanski univerzi. Kasneje ga utegnejo izdati še v drugih svetovnih jezikih, poredvsem nemščini, španščini, francoščini in morda italijansščini.

KNJIŽNI TRG: V zbirki Levstikov hram je Mladinska knjiga izdala nov roman Antona Ingolića "Šumijo gozdovi domači". Delo je nastalo v letih 1966-68, opisuje pa življenje na Pohorju pri Mariboru in v njegovi okolici v letih 1949-53.

Letošnja redna zbirka Slovenske matice vsebuje tri knjige: šesti del Zgodovine slovenskega slovstva Lina Legiša, drugo knjigo leposlovja, esejev in kritike Izidorja Cankarja ter Arhitekturo 17. stoletja na Slovenskem. Šesta knjiga slovenskega slovstva zajema razdobje med obema vojnami. Z dodatkom o literaturi med drugo svetovno vojno, ki ga bo napisal Viktor Smolej, bo zadnji del končal eno največjih založniških akcij Matice. Zgodovina je prvo kolektivno delo slovenskih literarnih zgodovinarjev. Avtorji niso samo zbrali in uredili že ustaljene trditve, temveč so prispevali tudi nova dognanja. Celotna zgodovina je narasla na več kot 3200 strani. S tem smo dobili Slovenci delo, s kakršnim se ne more pohvaliti še nobena izmed jugoslovanskih nacionalnih književnosti.

OBLETNICE: 20-letnico obstoja je pred kratkim proslavila Zveza podagških društev Slovenije. 20-letnico je praznovala tudi Centralna tehniška knjižnica. SPECTATOR

Za Titovo akademsko napredovanje je bil december izredno ugoden. Ob petdesetletnici slovenske univerze so podelili 11. decembra v Ljubljani naslove častnih doktorjev Titu, Kardelju in profesorjem Srečku Brodarju, Jovanu Hadžiju, Milku Kosu, Aliji Koširju, Feliksu Lobetu, Francetu Steletu in Aloisu Tavčarju. Rektor Roman Modic je dejal, da želi univerza s podelitvijo častnih doktoratov izreči zahvalo tistim, ki so pripomogli, da sedaj raste brez strahu za svoj obstanek, to je predvsem Titu in njegovemu prvemu sodelavcu Edvardu Kardelju.

Tito se je zahvalil v imenu vseh promovirancev. Najprej je govoril o boju slovenskega ljudstva za svojo nacionalno bitnost in proti asimilaciji in za svoje visoko šolstvo. Priznal je, da je že v stari Jugoslaviji igrala ljubljanska univerza pomembno vlogo in da je ustvarila rodove intelektualcev. Vendar šele z zmago revolucije in s pravilno ureditvijo nacionalnega vprašanja je bilo mogoče, da se je univerza vsestransko razvila, tako da daje danes svoj veliki prispevek k šolanju strokovnjakov, razvoju znanosti in umetnosti, graditvi socializma in krepitvi socialističnih družbenih odnosov.

Tito je dejal, da je KPJ, posebno po ustanovitvi komunističnih partij Slovenije in Hrvaške, posvečala veliko pozornost ljubljanski univerzi, na kateri je takrat rasel kader revolucionarjev, ki so odigrali vlogo v pripravah za revolucijo. Ti intelektualci so prispevali h krepitvi enotnosti delavcev, kmetov in naprednih intelektualcev. Čeprav je res, da so gotovi imeli nepravilen odnos do intelektualcev, avantgarda delavskega gibanja ni nikoli bolela za antin intelektualnim stališčem. ZKJ se je vedno zavzemala za svobodo znanstvene in umetniške ustvarjalnosti in prav zavoljo te svobode smo sedaj dolžni idejno obračunati s temi posamezniki, ki pod plaščem svobode in demokracije skušajo preokreniti naš družbeni razvoj.

Tito se je tudi obregnil ob one, ki skušajo omalovaževati narodnoosvobodilni boj in ga skušajo prikazati samo kot nekaj stranski element v veliki vojni proti Hitlerjevi koaliciji. Odločitve, da se začne oborožen boj proti okupatorju, niso narekovali neki lokalni interesi in maščevalni nagibi, marveč globoka nacionalna in internacionalistična dolžnost naše partije in naprednih ljudi, da se skupaj s Sovjetsko zvezo bore proti nemškimi in drugim fašističnim silam. Govoril je tudi o sedanji koncepciji splošno ljudske obrambe, ki se dosledno naslanja na velike izkušnje narodnoosvobodilne vojne in katero je treba nenehno razvijati kot enega glavnih elementov nadaljnjega razvoja socialistične skupnosti in kot element miru in miroljubnega sodelovanja.

Ob koncu je Tito govoril o pomembnosti odločitve, da se je ustanovila samostojna KP Slovenije, ki je bila tudi temelj za bodoči narodnoosvobodilni boj. Dejal je, da še obstajajo problemi v odnosih med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi kakor tudi med posameznimi območji Jugoslavije. Ti problemi največkrat izvirajo iz gospodarskih vprašanj in se jih da rešiti. V zadnjem času, je dejal Tito, se čedalje manj sliši beseda Jugoslavi-

ja, piše se le o federaciji. Jugoslavija se mora močnejše poudarjati. Čeprav smo mi Slovenci, Hrvati, Srbi, Make donci, Črnogorci in drugi, hkrati smo vsi skupaj tudi Jugoslovani. Nekateri krogi v svetu vidijo v večnacionalni Jugoslaviji slabotnost, ponesrečenost in oviro za hitrejši razvoj, je dejal Tito. Vendar on vidi v večnacionalni socialistični Jugoslaviji veliko prednost, ker se v njej goji čut resničnega spoštovanja vseh narodov in narodnosti.

V okviru proslave 300-letnice zagrebske filozofske fakultete so 17. decembra v Zagrebu proglasili Tita za častnega doktorja zagrebskega vseučilišča. Dr. Tito je ob tej priliki rekel, da je komunistična partija imela tudi na tej univerzi veliko zaslombo že pred vojno in da so mnogi študenti in profesorji bili naklonjeni in celo sodelovali v narodnoosvobodilnem boju. Tito je potem na dolgo govoril o politiki neuvrščeniosti, ki ne pomeni le zanikanje blokovske delitve sveta, temveč tudi dosleden protimperialističen boj za ustvarjanje enakopravnih in demokratskih odnosov v svetu. Ta politika je dajala vso podporo boju kolonialnih narodov za njihovo osvoboditev in neodvisnost, obenem pa je dajala novoosvojenim državam perspektivo za njihov samostojen razvoj. Obžalovati pa je treba, da nekatere napredne sredine še niso dovolj spoznale demokratično obeležje in napredno vlogo politike neuvrščeniosti in njenega protimperialističnega bistva. Prihodnje leto, ko bodo Združeni narodi slavili 25-letnico delovanja, bo dobra priložnost, da se prispeva k uveljavitvi te organizacije in da se prispeva k rešitvi vprašanj, ki so že leta na njenem dnevnem redu. Da bi pa neuvrščene države lahko igrale večjo vlogo v svetovnih dogajanjih, se morajo bolj tesno povezati, je dejal Tito.

PRIJATELJSTVA MIMO MAKEDONIJE NI

Bolgarski zunanji minister Ivan Bašev je obiskal Jugoslavijo od 8. do 13. decembra. Pogovarjal se je z zunanjim ministrom Tepavcem in na Brdu ga je 12. dec. sprejel Tito v družbi Makedonca Krste Crvenkovskega. Redkobesedno sporočilo za tisk je dejalo, da so se pogovori nanašali "na bistvena vprašanja s področja dvostranskih odnosov. Ob strani sta povedali svoja stališča in hkrati izrekli željo za nadaljnji razvoj odnosov med državama".

"Sporočilo o obisku ministra Baševa, dasiravno skrajno kratko, vsem politično pismenim ljudem zelo zgovorno izpričuje, da sta obe strani ostali vsaka pri svojem stališču, kar zadeva nesoglasja o najbolj bistvenih bilateralnih problemih," je komentiralo DELO 16. dec. "Menili smo, da je prihod ministra Baševa dokaz in posledica spoznanja o lastnem neprimernem ravnanju. Če smo realisti, si danes

moramo priznati, da je bilo to naše upanje malce posilje no optimistično." Toda predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve Dragoljub Vujica se na tiskovni konferenci 18. dec. ni hotel poglobljati v zadevo. Ko se je dopisnica DELA zanimala, ali so se pogovori nanašali izključno na bilateralne probleme ali pa tudi na mednarodne zadeve, je Vujica dejal, da k uradnemu sporočilu ne more dodajati.

"Dokaj skopo sporočilo o sestanku med Tepavcem in Baševim je vendarle pokazalo," je modroval Tanjugov komentar 21. decembra, "da so v Beogradu potekali odkriti pogovori o bistvenih vprašanjih, ki so v zadnjem času otežavala odnose med sosednjima državama. Zdi se nam, da je bila ta pot prava, da bi v prihodnje našli trajnejše osnove za bolgarsko-jugoslovansko sodelovanje." Tanjug poudarja, da želi Jugoslavija enakopravne odnose z vsemi državami, in se spominja časa, ko je Georgi Dimitrov postavil osnovo za sodelovanje v spoštovanju do vseh jugoslovanskih narodov vključno makedonskega. "Vprašanje odnosov v zvezi z dejstvom o obstoju makedonskega naroda je bilo vselej bistveno v odnosih med sosednjima državama. To se je pokazalo tudi med zadnjimi pogovori v Beogradu. S tega stališča se je jugoslovanska stran lotila razprave o tem problemu, ki je občega interesa za jugoslovansko skupnost narodov."

Jugoslovanska vlada se ravna po načelu, da narodne manjšine pomenijo most za sodelovanje, ne pa izvor nesoglasij, nadaljuje Tanjug. "Zato ni razlogov, da bi pri tem delali izjeme, če gre za položaj makedonske manjšine v Bolgariji ali pa bolgarske v Jugoslaviji. Odkrito razpravljanje o bistvenih problemih je prav gotovo omogočilo, da jasneje ugotovimo, v čem se strinjamo z našo soseso in v čem ne." Z izogibanjem vprašanjem ne moremo postaviti temeljev za sodelovanje. Koristne rezultate so dosegli v gospodarskem, kulturnem in znanstveno tehničnem sodelovanju in zato se je treba odkrito lotiti bistvenih problemov. V sporočilu za tisk sta obe strani, "ne glede na razlike v pogledih, ki so ostale," izrazili pripravljenost za utrjevanje medsebojnih odnosov. Sedanje težave lahko premosti le politika, ki temelji na spoštovanju suverenosti, teritorialne integritete in nevmešavanja v zadeve drugih držav, je zaključil Tanjug.

Istega dne je skopska NOVA MAKEDONIJA objavil in terjvu s predsednikom zveznega izvršnega sveta Mitjo Ribičičem, ki je izjavil, da ne razumejo zgodovine tisti, "ki menijo, da se je mogoče pogovarjati z Jugoslavijo mimo interesov Makedonije in proti njenim interesom; tisti, ki se izrekajo za dobre odnose z Jugoslavijo, obenem pa ne priznavajo obstoja makedonskega naroda in njegove državne skupnosti kot enakopravnega člana federativne Jugoslavije."

Končno je 25. dec. spregovoril v zvezni skupščini državni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac. V odnosih med Bolgarijo in Jugoslavijo so se v zadnjih dveh letih pojavile "resne politične težave", je dejal Tepavac, a

Jugoslavija se je vedno trudila, da bi jih premostila. Pogovori z Baševim so bili "odkriti"; usmerili so se k "prijateljskemu, a odkritemu obravnavanju bistvenih problemov v naših odnosih, prepričani, da je to edina možna pot za razčiščenje nastalega položaja." Baševu so "odkriti in jasno navedli naša stališča, kar zadeva odnos LR Bolgarije do dejstva, da obstaja makedonska nacija, ki si je ustvarila tudi svojo državnost v SR Makedoniji v okviru SFR Jugoslavije. To dejstvo ne more biti danes predmet pogajanj. Vsa druga pristopa je za nas nesprejemljiva, izziva reakcijo in odločno stališče celotne jugoslovanske skupnosti in neizogibno vzbuja dvom o stvarnih motivih take politike. . . . Z obžalovanjem moram ugotoviti, da so pogovori pokazali, da še vedno ostajajo bistvene razlike o vprašanjih, o katerih sem govoril." O drugih vprašanjih medsebojnih odnosov se niso mogli pogovarjati podrobneje, a v zadnjih mesecih je sodelovanje potekalo normalno. "Odkriti pogovori z ministrom Baševim so jasno pokazali, kje so naša stališča različna, vendar niso zanikali, da obstajata tako potreba kot zanimanje za nadaljnje sodelovanje," je rekel Tepavac.

OBISK ITALIJSKE KOMPARTIJE: Jugoslovanska partijska delegacija, ki jo je vodil Cvijetin Mijatović, je bila na obisku pri KP Italije v Rimu od 2. do 9. decembra. "Pogovori so pokazali, da se stališča obeh partij bistveno ujemajo," so povedali v zaključnem sporočilu. "Delegaciji sta razpravljali o položaju v mednarodnem komunističnem in delavskem gibanju ter problemih boja proti imperializmu, pri čemer sta poudarili, da je v tem boju potrebna najširša akcijska enotnost vseh demokratičnih, antifašističnih in revolucionarnih sil."

BOSANSKI PONOS IN POMOČ NERAZVITIM

Trije zbori zvezne skupščine so 26. dec. sprejeli zvezni proračun z dopolnilom zveznega izvršnega sveta, da se za vse proračunske izdatke uvede 1% štednja. V zboru narodov so po živahni razpravi izglasovali popravek, ki je od varčevanja izvzel pomoč nerazvitim republikam in pokrajinam. Zvezni izvršni svet je končno pristal, da ta odstotek izplača iz skupne proračunske rezerve federacije, ki je znašala 25 milijonov novih dinarjev. Ker je šlo za 12.3 milijona novih dinarjev, se je rezerva zmanjšala za polovico.

Član ZIS Dragiša Djoković je v razpravi zagovarjal varčevanje za vse in je pripomnil, da nekatere nerazvite republike uporabljajo pomoč za gradnjo "velikih fizikalnih objektov in kulturnih spomenikov", medtem ko jim pri manjkuje denarja za šolstvo. Pri tem je vsekakor cikal na veliko športno dvorano Skenderijo v Sarajevu, ki so jo odprli ob koncu novembra in je veliko večja kot dvorana Ti voli. Kulturni spomenik pa je najbrže Njegošev mavzolej na Lovčenu, s katerim se ukvarja Črna gora. Bosanski poslanec Rato Dugonjić je izjavil, da sredstva za nerazvite niso nikakršna pomoč ali miloščina, temveč "normalna sredstva in instrument naše jugoslovanske skupnosti za reguliranje vprašanj, ki imajo bistven pomen za skupnost v ce-

loti." Če bi nekdo odrejal, kako naj ta denar porabijo, bi se mu raje odrekel, "kot bi se odrekel vsega, kar bi omejevalo mojo samostojnost kot samoupravnega državljana republike... Ne smemo priti v položaj," se je razburjal Dugonjić, "da bi čez plot gledali, kaj kdo dela in kaj kdo gradi. V vseh naših republikah, najsi so razvite ali nerazvite, zna občan zrelo presojudati, kaj je dobro ali slabo." Skenderijo so financirali s posojilom; pa če bi jo tudi iz proračuna, "bi bila pravica Bosne in Hercegovine, da uporablja svoja sredstva po svoji volji. Če nam ta skupščina omejuje to pravico, se bomo odrekli tem sredstvom, samo da bi bili svobodni ljudje in da kot občani drugih republik razpolagamo s tistim, kar nam pripada."

KONSOLIDACIJA GOSPODARSTVA

Skupščinski zbori so tudi sprejeli resolucijo o gospodarski politiki v letu 1970. Resolucija poudarja, da je mogoče pričakovati "konsolidacijo in stabilizacijo" gospodarskih tokov, a da bo gospodarska rast nekoliko počasnejša kot letos. Družbeni proizvod bo narasel realno 6.5 do 7.5%, industrijska proizvodnja pa za 9 do 10%. Resolucija pravi, da je nujno opustiti vse ukrepe, ki bi lahko povzročili zviševanje cen, in da se je treba lotiti ukrepov, ki bodo preprečili "stihijsko" naraščanje cen. Potrebne pa bodo nekatere spremembe v cenah, zlasti surovin. Primanjkljaj tekoče plačilne bilance je treba občutno zmanjšati. Splošna potrošnja mora naraščati počasneje od narodnega dohodka. Resolucija priporoča učinkovitejše zdravstveno varstvo, povečanje realne vrednosti pokojnin ter učinkovitejše socialno varstvo. K stabilnosti in samoupravnim odnosom naj pripomore "povečanje akumulativne sposobnosti gospodarstva". Resolucija posveča pozornost integraciji v gospodarstvu; pravi, da je treba povečati sredstva za znanstveno raziskovalno delo; in ocenjuje, da bo denarna masa narasla do 12%, kratkoročni bančni kredit pa za 14%. Pravi tudi, da bo ZIS v prvem trimesečju predložil ukrepe za rešitev vseh odnosov v elektro gospodarstvu.

Slovenska skupščina je 29. decembra sprejela republiški proračun za 1970. Član izvršnega sveta Jožko Štrukelj je razložil, da je bilo za družbeni standard 1.1966 razporejenih 22.6% proračuna, 1.1970 pa 22%. Za družbeno režijo bodo sredstva padla od 59.6% leta 1966 na 46.3% leta 1970; za socialno politiko se bodo povečala od 13% na 19.4%; za gospodarske posege od 3.3% na 10.6%; in za ostale namene od 1.5% na 1.7% proračuna.

Glavni direktor Službe družbenega knjigovodstva za Slovenijo Lojze Kersnič je v DELU 27. dec. ocenil, da 10% podjetij v Sloveniji ni sposobnih za življenje, ker so že dve leti poslovala z izgubo ali na meji rentabilnosti. Izgube v devetih mesecih 1969 so bile za 28% višje kot v istem obdobju leta 1968. Nekrite izgube v Jugoslaviji iz leta 1968 znašajo 3.266 milijonov dinarjev. Po fakturirani realizaciji so 1.1969 znesle še 1152 milijonov dinarjev.

8. januarja se je vršila v Ljubljani prva seja konference Zveze komunistov Slovenije, ki so jo spremljale sedaj že ustaljene grožnje proti vsem, ki so si zadnje čase upali pomisliti s svojo glavo.

Slovenska izdaja KOMUNISTA je objavila intervju s predsednikom CK ZKS Francem Popitom, ki je bil posut z znanimi cvetkami o tem, kako se je ZK odrekla lastnemu monopolu, kako nima namena krepiti svojo oblast, a kako se motijo oni, ki bi radi z gesli političnega pluralizma oslabili njen položaj v družbi. "Vsem je jasno," je rekel Popit, "da bi s slabitvijo Zveze komunistov slabel tudi naš družbeno politični sistem." O čemer ni, seveda, nobenega dvoma, saj ga je vzpostavila KP po lastni volji ne da bi za to vprašala narod. Popitu gre na živce, da "kontrarevolucionarna politična emigracija" podpira samoupravljanje (hvala za kompliment!) - pa trdi, da ta emigracija "zavija svoje protiljudsko in protisocialistično delovanje v banalne fraze o samoupravljanju". Ker je samoupravljanje ljudem všeč, bi seveda tudi ZK rada istovetila svojo politiko s politiko samoupravljanja. Zato trdi, da so proti aktivnejši vlogi ZK tisti, ki jim ni pogodu samoupravljanje. Jasno pa je, da ravno ta "aktivnejša vloga ZK" v samoupravljanju predstavlja isto kot svoje čase državna intervencija, ki je vse skupaj zapeljala na slepi tir.

Andrej Marinc, sekretar CK ZKS, je na 10. seji CK 18. decembra šel še dlje, pa je svojevoljno poučil svoje poslušalce, da so "presežena tudi nekatera pojmovanja glede demokracije v slovenski družbi in zavržena tista zgrešena pojmovanja, po katerih bi kazalo demokracijo prepuščati nenadziranim tokovom". Kdo jih je "presegel" in kdo "zavrnil"? Kdaj? Kako? Marinc je celo zatrdil, da je "zaradi vsega tega Zvezi komunistov uspelo izoblikovati primerna izhodišča za intenzivnejšo ideološko ofenzivo, s katero se strinjajo (!?) tudi delovni ljudje in celo terjajo (!?) takšno povečano ideološko in politično ofenzivnost ZK". S tem, da je 70 odstotkov uslužbencev službe javne varnosti članov ZK - medtem ko so verjetno vsi člani UDBE člani ZK - je presneto malo verjetno, da bi se kdo upal ugovarjati. Poleg tega grozijo članstvu ZK sedaj s čistkami, pa je zato še bolj verjetno, da bomo znova gledali patetično sliko "soglasnega" sprejemanja "predlogov" serviranih od zgoraj. Svojevoljna vzpostavitev izvršnega biroja predsedstva ZK in ustoličenje Mitje Ribičiča v Beogradu predstavljata dva koraka, ki sta v odkritem nasprotju z interesi samoupravljanja in demokracije. Ta koraka sta pustila tudi svoj pečat na prvi seji konference ZK Slovenije. S Popitom kot predsednikom in Marincem kot tajnikom drugače tudi ni moglo biti.

Nelikvidnost se je slabšala skozi vse leto 1969. Terjatve slovenskih podjetij v 9 mesecih 1969 so bile za 58%, dolгови pa za 57% večji kot v istem obdobju 1.1968.

IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Anglija:	1.10.0	Švedska:	20.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
Avstrija:	50.-	Kanada:	5.00 (\$ 8.50)

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata
Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada